

De adelyke landman, blyspel.

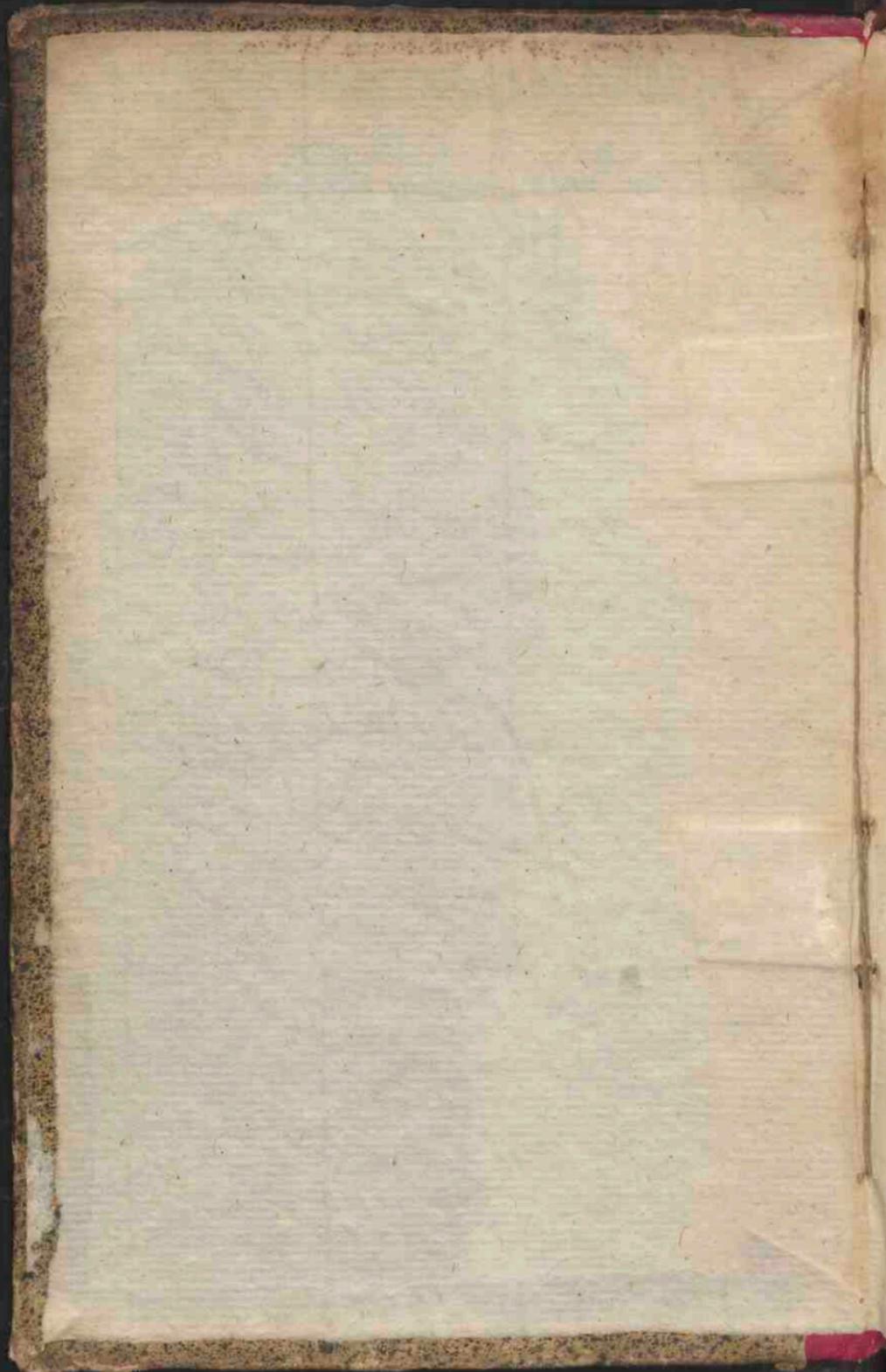
<https://hdl.handle.net/1874/368220>

Dr. J. de Winkel
N. 485

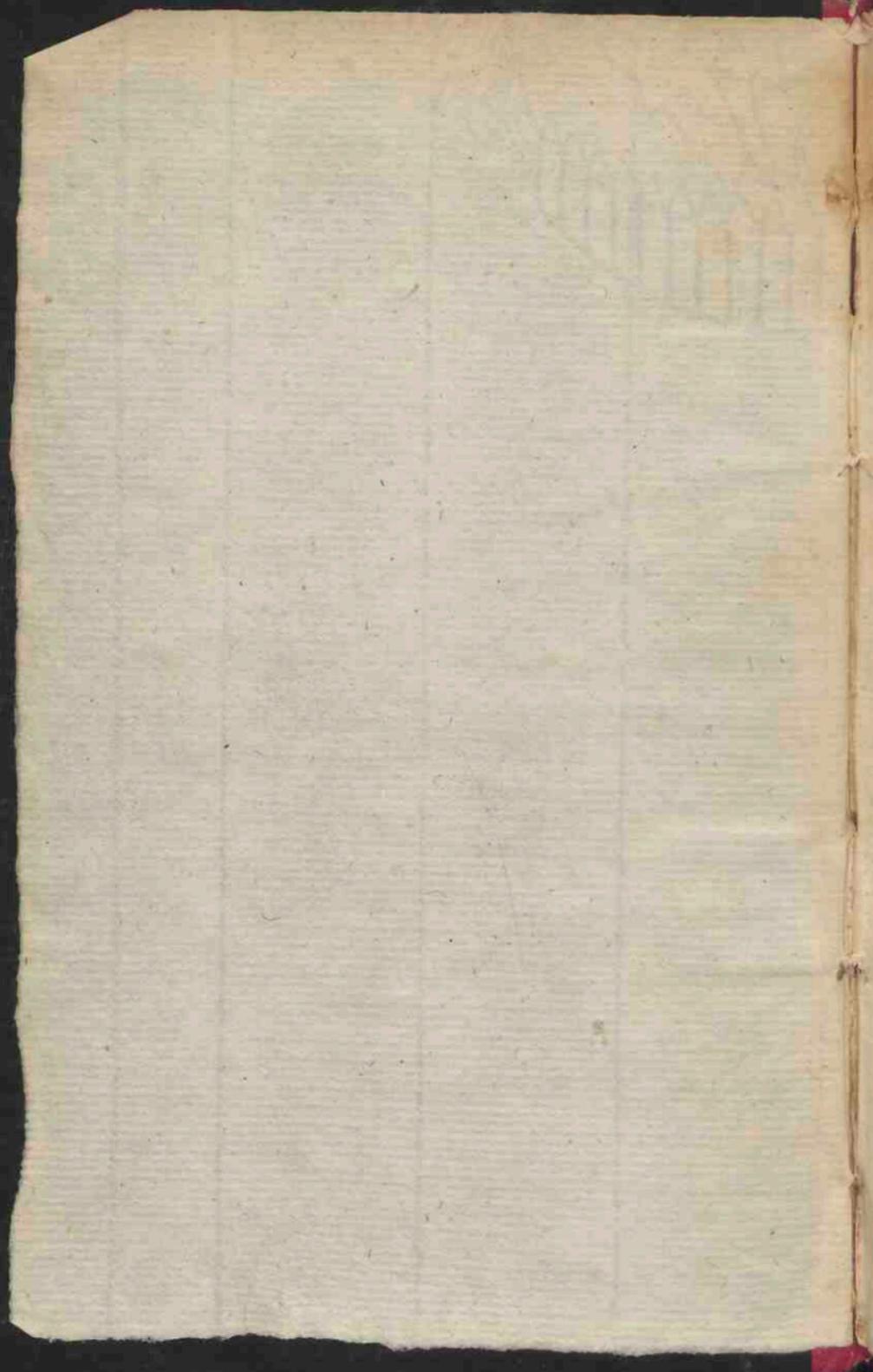
Tooneelstukken

Te WINKEL

No. **378**

ER
IT

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 309

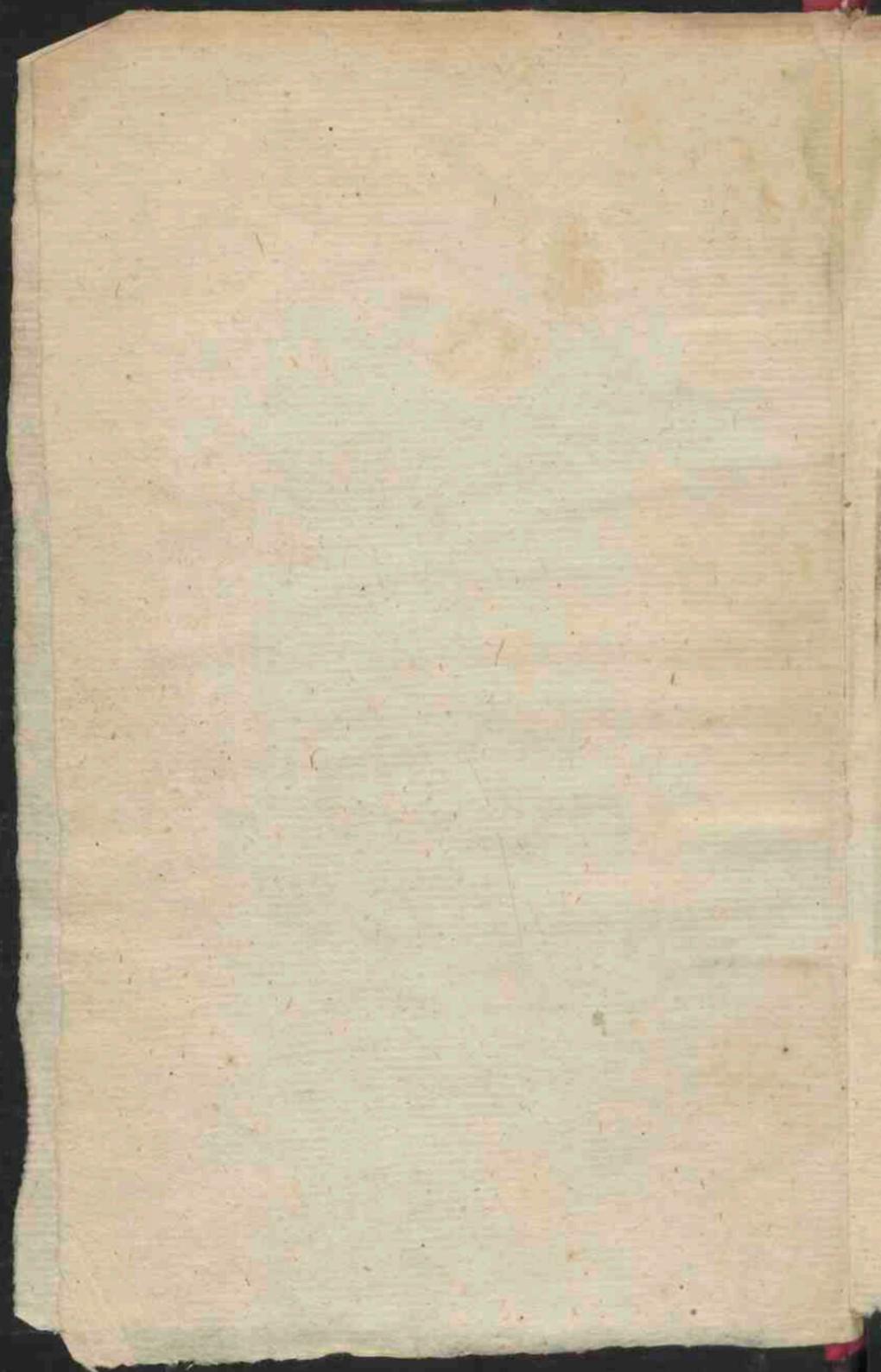
LECTURE NOTES

BY

ROBERT A. SERBER

PHYSICS 309

ER
IT

DE

378

ADELYKE LANDMAN,

B L Y S P E L.

GEVOLGD NAAR HET HOOGDUITSCH.

(D. A. Hartoon)

TE A M S T E L D A M,

By IZAAK DUIM, op den Cingel, tusfchen
de Warmoesgracht en de Drie-Koningstraat.

Met Privilegie. 1779.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

WINDMILL

1848

WINDMILL

WINDMILL

WINDMILL

WINDMILL

WINDMILL

WINDMILL

A A N D E
W E L E D E L E H E E R E N ,
D E N H E E R E

M R . J A N J A C O B H A R T S I N C K ,
C H A R T E R - E N R E Q U E S T M E E S T E R
V A N ' T E D . M O G . C O L L E G I E T E R
A D M I R A L I T E I T T E A M S T E R -
D A M , & c .

E N
D E N H E E R E

A R N O L D U S V A N R Y N E V E L D ;

B E I D E N
R E G E N T E N V A N H E T O U D E M A N N E N - E N
V R O U W E N - G A S T H U I S ,

M I T S G A D E R S
G E C O M M I T T E E R D E N S T O T D E Z A A K E N
V A N D E N S C H O U W B U R G .

Graaf Karel, dien we in 't kleed eens Landmans u vertoo- (nen,

Die op den naam van Wouter, met zyn Vrouw,

Door 't wederzydsch Geslacht vervolgd om hunne (Trouw,
Verr' van der Vaadren Erf een veldhut moest bewoonen;

Graaf Karel, valsch betigt van dieffstal, uit zyn rust
Naar stad gevoerd en daar geboeid als schuldig,
Ja ter galei gedoemd, lyd zo veel smaads geduldig,
Opdat zyn kuifche Telg niet eerloos word' gekust;
Doch ziet in 't eind, geslaakt en schande en straf ontkomen,
Zyn' waaren staat ontdekken, all' zyn' druk
Hervormen, eer hy 't gist, in 't hoogstgewenscht geluk,
En zyn geliefd Gezin met heil als overstroomen.
De lust beving my om dit Zedentafereel
Uit Duifchen Oorde in Nederland te haalen:
Men achtte 't waardig om voor elks gezicht te praalen
In onze Waereldstad op 't prachtig Schouwtooneel.
Duld, Eedle Heeren! schoon 't niet is tot lust der oogen
Gelyst in 't goud van gladde Poëzy,
Dat ik aan 's Amstels boord het u, Ô HARTSINCK! wy',
En u, Ô RYNEVELD! Zo gy zulks wilt gedoogen,
Dan zal ik des te meer myn jeugd en jongling(schap,
Waarin, toen ons geen zorgen konden krenken,
Gy reeds my hebt gekend, met vrolykheid herdenken.
'k Durf, door uw vriendlykheên gemoedigd, deezen stap

In 't bly vooruitzicht op een heufche ontmoeting waagen.

'k Zie 't geen ik hoopte; ik ben u wellekom.

Hoe freelt het my dat ik, naby den ouderdom,

Dees Letterschildery uw kunstliefde op moog' draagen!

'k Gevoel my als verjongd door zulk een gunstbewys,

Waarmeê ge my beschenkt naar myn verwachting.

Zo openbaar een blyk van uw verplichtende aching

Strekt my niet min tot eer, dan dit Paneel ten pryz'.

A. HARTSEN.

Amsterdam,

den 14. May 1779.

V O O R B E R I C H T.

*H*et Hoogduitsch onberymd Blyspel van den Heere
J. G. VAN NESSELRODE TE HUGUE-
ROET, waarvan dit Tooneelstukje een vertaaling is,
wordt genoemd DE ADELÿKE DAGLOONER.

*Ik meen gegronde redenen te hebben, waarom ik
den Held van dit Spel, een gebooren Graaf zynde,
heb verkoren uit zo diep eene laagheid te trekken en
te doen voorkomen als een' Landman in een' bekrom-
pen' toestand.*

*Myn voorganger legt LUIKES telkens het woord
blikfems of voor den blikfem in den mond, en laat in
zyne Voorrede, na van den stand en aart der andere
Perfoonen gesproken te hebben, zich dus over hem uit:
In mynen boer Luikes ziet men eenen werkzaamen en
hupschen Jongen: hy spreekt naar zyne inborst en op-
voeding, maar heeft zich de laagheid van gestadig te
vloeken aangewend; zulke menschen vind men veel,
en zelfs onder hen, die van deffige en aanzienlyke ge-
flachten zyn gesproten.*

*Na rype overdenking ben ik te rade geworden dien
boerschen Jongeling, in plaats van diergelyke wit-
drukkingen, andere van slaauwer of geene beteekenis,
laager van herkomst en niet onëigen aan losse en ge-
meene Landliën, te doen gebruiken. Deeze en meer
geringe veranderingen, door my gemaakt, als bekor-
tingen van sommige verbaalen en redewisfelingen, en
de*

V O O R B E R I C H T.

de verwerping van een gantsch tooneel in het derde Bedryf, strekkende ten bewyze hoe men aldaar gewoon was het Recht te schenden, welk tooneel my overtollig schein, terwyl zulks uit redenen, door meer dan één' Persoon in dit stuk gevoerd, en uit de Geschiedenis, die daarin verbandeld word, genoegzaam blykt; die veranderingen, zeg ik, konden, zo my dacht, den inboud van 't Spel en de characters der spreekeren geenerlei nadeel toebrengen.

De Gecommitteerden tot de zaaken van den Schouwburg hebben, volgens Octroy door de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland, den 5den November, 1772. aan hun verleend, het recht van deeze Privilegie, alleen voor den tegenwoordigen Druk van DE ADELÿKE LANDMAN, *Blyspel*, vergund aan IZAAK DUIM.

In Amsteldam, den 23. January, 1779.

P E R S O O N E N.

KAREL, geboren Graaf van Monlo, onder den naam van WOUTER.

CHARLOTTA, Echtgenoot van Karel, onder den naam van MARGARETA.

THEREZIA, Dochter der bovengemelden.

LUIKES, een jonge Boer.

DE GRAAF VAN EDELHEIM.

DE PRESIDENT van 't Gerechtshof in 't Oord der Geschiedenis.

JAN, een oud Bediende van den Graaf van Edelheim.

IZAK, een arme Jood en oude - kleëren - kooper.

YZERSLAG, een Corporaal, Opziender der Galei-roeijs.

KOENRAAD, een Soldaat.

SNAP, een Cipier.

GRYPERT, een Advokaat.

DE GRAAF VAN URSELLI, de Stadhouder of Gemagtigde des Konings.

HOUVELD, een Officier te Land.

EEN PAGIE.

Zwygende.

Vier Soldaaten.

De Secretaris des Graaven van Urselli.

Het Tooneel der twee eerste Bedryven verbeeld een Bosch met eene armelyke stulp aan de eene zyde, en daar tegen over een bank; het derde Bedryf word vertoond in een Gevangenis; het vierde in een Binnenkamer van den President, en het vyfde in een ruime Zaal: de drie laatste Bedryven in een Stad niet verre van eene Zeehaven, en ruim een half uur gaans van het voorgemelde Bosch.

DE ADELYKE LANDMAN,

B L Y S P E L.

E E R S T E B E D R Y F.

E E R S T E T O O N E E L.

WOUTER, *liggende onder een' boom te slaapen*
- *by zyn byl en zaag*; THEREZIA, *met een*
overdekt mandje aan den arm, naar baaren
Vader gaande.

Wat slaapt myn Vader gerust! De vaak heeft hem
hier in de schaduw bekropen.

Ach! konde ik zyn' arbeid daardoor verligten, 'k zou
door een vuur voor hem loopen.

Wat doet hy niet voor my! 'k Zal zyn lessen altyd be-
waaren in myn hart.

Wat verschilt hy met andre boeren! Hy kent gewis, en
ligt tot zyn snart,

De waereld terdegen; 'k had anders door hem nooit
zo veel daarvan vernomen. . . .

Het mandje op de bank zettende.

'k Heb hier zyn eeten, en durf hem niet wakker maa-
ken. . . . maar 'k zie Moeder komen.

T W E E D E T O O N E E L.

WOUTER, *slaapende*; MARGARETA,
THEREZIA.

Hoe! Dochter! niet by uw' Vader?

A

THE

DE ADELYKE LANDMAN,

THEREZIA.

Stil, Moederlief: hy slaapt.

Laat ons hem maar
Niet flooren.

MARGARETA.

Slaapt hy?

Zy gaat naar Wouter en keert te rug.

't Is zo, Kind: hy slaapt zo zacht.

THEREZIA.

Zo zoet,

Moeder! niet waar?

MARGARETA.

Zo zoet kan men slaapen, wanneer men goed is van aart
en rein van geweten.

Hoe vreedzaam rust op de harde aarde een mensch, die
zich van zyn' plicht heeft gekweten,

Terwyl 't een' booswigt, door knaagingen gefolterd,
naauwlyks gebeuren mag

Op 't zachtste bed een oog te luiken.

THEREZIA.

Dat zegt Vader my ook dag op dag.

WOUTER, *droomende.*

Therezia!..myn Kind!

THEREZIA, *naar Wouter toeloopende.*Hier ben ik, Vader: wat is 't?...
maar hy slaapt weder.*Te rug komende.*

Hy roept om my in zyn' droom, die lieve man! ô wat
bemijn ik hem teder!

Kom, Moeder! laat ons hier wat zitten en vertoeven
tотdat hy ontwaakt,

MARGARETA.

Uw zucht voor hem verheugt my. Hy verdient ook dat
gy veel werks van hem maakt.

Om meer dan één reden besloot hy in 't kort u een ge-
heim te vertrouwen,

Het

Het welk hy, opdat gy uw gedrag daarnaar zoud fchikken, u zal ontvouwen.

THEREZIA.

Een geheim?

MARGARETA.

Ja, een groot geheim, 't welk hy agttien jaaren verborgen heeft, En niemand weet dan hy en ik. Ligt dat hy 't heden u te kennen geeft:

Doch, zo dat gebeurt, wees dan voorzichtig om het hier geen' mensch te doen weten.

THEREZIA.

Als 't maar goed is.... Stil, Vader roert zich.... Hy 's wakker.

WOUTER, *zich oprichtende.*

Ha! zyt gy daar gezeten?

Ik zal by u komen.

Hy zet zich by zyn Vrouw en Dochter.

Ach! 'k heb gedroomd. Dochter! ik heb van u gedroomd.

Wat angstige droom! de Hemel geeve dat die ons nimmer overkooft!

Ik zou 't gewis befferven. Het is waar; men moet aan droomen niet gelooven:

Maar zulken zyn toch naar. Een gedrogt, zo het fcheen, kwam my van u berooven....

Och! Kind! daar zyn monfters op aard'. De menfchen zyn de monfters, die ik vrees....

Maar wat hebt gy te eeten?

THEREZIA, *bet mandje, ontdekt, overgeevende.*

Witte wortelen, Vader, en

wat gerookt vleesch,

En dan nog daarby een karnmelks kaasje, zo als ik gewoon ben te maaken.

WOUTER.

Witte wortelen....

4 DE ADELYKE LANDMAN,
Tegen Margareta, en al eetende tusſchen 't
ſpreeken.

Een ſlechte koſt voor u, myn Lief,
die u niet kan ſmaaken.

Gy zaagt ze nooit by uwe ouders, doch ik dank den
hemel dat hy ze ons geeft.

U voegde een beter lot. Ik beklag u dat ge om my zo
nooddruftig leeft.

Ach! hoe dikwils ween ik om u beiden! Gy jammert
om my, daar myn handen

Reeds aan het werken gewoon zyn: maar, wat ben ik
u niet, myn dierbre Panden!

En meest u, myn Lief, die prachtig zyt opgevoed,

THEREZIA, *ter zyde.*

Wat zegt Vader van pracht!

WOUTER, *als vooren.*

Want in uw jeugd had gy alles ruim en overvloedig by
uw geſlacht,

En hebt u getroost zestien jaaren om my in een boerer
ſtulp te leeven;

Wat ben ik u niet verpligt! Hoe kan ik myn dankbaarheid
te kennen geeven?

THEREZIA, *ter zyde.*

Dat is wat nieuws voor my!

MARGARETA.

Manlief! Ik ben met myn

lot, hoe 't zy, wel te vreên,

Want gy bemint my. Rykdom en pracht hebben by my
geen bekoorlykheid.

Den armen mag vaak meer heils in zyn hut, dan een'
Vorſt in zyn hof weêrvaaren.

WOUTER, *als vooren.*

Dochter! 't geen ik terſtond zeide is nog een raadſel
voor u. 'k Zal 't u verklaaren.

't Word tyd. Gy zyt nu zeventien jaaren, en kent nog
de waereld niet,

Maar

Maar gy zult haar leeren kennen. Mischien verschaft zy
 u minder verdriet,
 Dan ze ons deed ontmoeten. Hoor; ik heb u een ge-
 heim van belang te ontleeden.
 Uw Moeder en ik zyn juist nog niet oud, want wy zyn
 jong in d'echt getreeden,
 Doch 't leven is onwis; en uw waare stand wierd nooit
 door u opgespoord,
 Zo wy u onvoorziens ontrukkt wierden. Gy zyt geen
 boerin van geboort'.
 Wy zyn uit een oud-aadlyk geslacht gesproten, en van af-
 komst geen boeren.
 Laat dit u echter nooit tot laage trotschheid of dwaazen
 hoogmoed vervoeren!
 De adeldom is in het oog eens wyzen van geen wezenlyke
 waardy,
 Dan voor hen, die deugdzaam in hun gedrag zyn.

THEREZIA, *zeer verwonderd.*

Wy van adel, Vader! wy!

WOUTER, *als vooren.*

Ja; myn Vader, zo hy nog leeft, is van hoogen rang,
 Hy kon niet verdraagen
 Dat ik uw Moeder lief had: want onze vaders, die
 t'saam in proces lagen,
 Waren doodelyk op elkaer verbitterd. Wy keerden
 ons nergens aan;
 Wy volgden slechts onze drift. Gewis hebben wy on-
 voorzichtig gedaan.
 In een nabuurig dorp trouwden wy stil; maar onze ou-
 ders, om 't zeerst verbolgen,
 Deeden ons toen van hen zo verre vluchten, dat ze ons
 niet konden vervolgen.
 Twee jaaren, nu hier, dan daar, smeekten wy door
 brieven om vergiffenis,
 Doch altyd vergeefs; naardien nooit eenig antwoord van
 hen gekomen is.

6. DE ADELYKE LANDMAN,

Al de voorraad van geld, dien wy hadden, geraakte
door den tyd ten ende.

Zorg en kommer gaven ons reeds den voorsmaak van
onze volgende elende,

Die zich verdubbelde, wanneer uw Moeder van u in de
kraam beviel.

Wy hadden brood gebrek, Kind; en het bedelen schaamde
ik my in myn ziel.

'k Verkocht alles om geen schuldeischers te bedriegen
voor hun goed vertrouwen

En vry uit een plaats te gaan, daar wy ons kommerlyk
hadden opgehouden.

Hy scheid uit met eeten.

Wy veranderden onze naamen. 'k Nam dien van Wou-
ter voor Karel aan,

En noemde uw Moeder geen Charlotta meer, om alle
naspooring te ontgaan.

'k Zocht in een stad dienst op een comptoir, maar wierd
om myn gewaad afgeslagen.

Toen zworven we in wanhoop, zonder te wecten waar-
heen, by nachten en dagen.

Uw Moeder droeg u op den rug; en ik wierd soldaat:
maar kort naderhand

Wierd myn Regiment afgedankt; dus vonden we ons
weêr in benaauwden stand,

En moesten verr' heen reizen, eer 'k weêr in krygsdienst
kon worden aangenomen,

Waat daaromtrent lag geen volk. 'k Ben toen eindlyk
met uw Moeder hier gekomen.

Een oud man nam ons in en heeft ons wat wy noodig
hadden toegevoegd.

Hier leerde ik 't eerst werken; uw Moeder spon; ter-
wyl leefden wy hier vernoegd:

De Boer stierf, en liet my dees stulp en zyn Landje
na voor ruim vyftien jaaren.

Nu weet ge alles buiten myn stamnaam, dien 'k u met
der tyd zal openbaaren.

THE-

THEREZIA.

Vader! ik beef 'er van. Hemel! hoe veel elende!.. en dat zo lang een tyd!..

Maar, hoe is 't myn pligt u te noemen, nu ik weet dat gy van adel zyt?

WOUTER.

Noem my nooit anders; en wat uw' pligt betreft, die is de deugd te betrachten.

Daartoe poogde ik u op te leiden en zag u myn lessen niet verachten.

'k Gaf u reeds wat licht van de waereld, opdat gy, tot onzen voorgén staat

Eens geraakende, u betaamlyk gedraagen en behoeden zoud voor sinaad.

THEREZIA.

Vader! hoe beklag ik u! van adel zynde als een boer te moeten leeven!

MARGARETA.

Ja, Kind! het is een harde omstandigheid.

THEREZIA.

De hemel zal wel uitkomst geeven; Dat hoop ik. Lieve Ouders! Gy zultnog gelukkig worden naar allen schyn;

Haar Moeder de band drukkende.

Ja, 'k stel het vast.

MARGARETA.

Tel daarop niet: zo dat gebeurt, zullen wy dankbaar zyn.

Zo niet, in deezen onzen staat heeft uwe onschuld niet veel gevaars te loopen.

In de groote waereld ziet men haar dikwils verleiden, ja zelfs verkoopen.

Dat heet slechts galanterie. Ik weet geen kwaad of 't is daar daaglyks te zien:

En de Grooten, wier gedrag ten voorbeeld moest verstrekken voor mindre lién,

Zyn dikwils de ergste en eerste, die hun bediendens noopen tot wanbedryven.

THEREZIA.

Indien dat zo is, laat ons dan liever altoos hier by elkander blyven.

'k Wensch niet in de groote waereld te zyn, schoon ze my al haar schatten bood.

MARGARETA, *baar Dochter met opmerking aanziende.*

Hebt ge in 't kort den Graaf van Edelheim niet gezien? ... hoe, Dochter! Gy word rood!..

Gy zwygt!

THEREZIA, *bescbroomd.*

Moeder; 'k wil 't niet ontkennen. Gisteren ochtend kwam hy hier jaagen, En zei my toen goeden morgen.

MARGARETA, *als vooren.*

Maar waarom rood geworden op myn vraagen?

THEREZIA, *verlegen.*

Moeder, ... 'k wist niet...

MARGARETA, *als vooren.*

Spreek op....ô! Hy heeft u wat honig om den mond gefineerd, En dat lykt u. 'k Heb 't lang gemerkt; want dat hy altyd hieromstreeks begeert Te jaagen, zegt zo iets.

THEREZIA, *luchtig.*

ô! 'k Slaa geen' acht op vleijery of zotte kuuren.

WOUTER.

Dat 's braaf; maar gy spraakt hem gistren. 't Schynt, hy weet zich te dienen van die uren, Dat ik werk. Dan kunt gy uitkyken, niet waar?.... zorg dat ge my niet misleid.

THEREZIA.

Och! Vader! kyf niet, Hy zei my.... 'k zal 't u zeggen....

WOUTER.

En wat heeft hy gezeid?

THEREZIA, *verlegen voor zich ziende.*

Dat hy my lief had.

WOUTER, *bezadigd.*

Zo; en wat zou daarvan worden?

THEREZIA, *beschroomd.*

Niets; 'k zal hem ontwyken.

WOUTER, *ernstig.*

Doe dat, schoon ik hem niet mistrouwe en gy geen lichtvaardigheid ooit liet blyken.

Maar zoekt hy u te vleijen, dan is hy een guit, dien 't nut is dat ge ontvlied?

Gy moet daarop letten.

THEREZIA, *met drift.*

De Graafeen guit! neen, Vader; neen, dat is hy niet.

WOUTER.

Zeg hem vooräl niets van onze afkomst.

THEREZIA.

Hy zal van my geen woord daarvan hooren.

Maar hy bejegt me altyd op een wyze, als ware ik zyns gelyk geboren.

Gistren, toen hy, verhit van 't jaagen, my om een glas water had verzocht,

Bad hy verschooning voor myn moeite, zo als hy 't noemde, toen ik 't brogt.

Daarop vraagde hy naar u; maar gy waart op 't Bouwland. „ Ik kan niet gelooven,

(Zei hy) „ dat die goede man geboren is om te werken en te slooven.

Hy greep me by de hand, en met een soort van vervoering zocht hy een zoen

Daarop te drukken, doch ik weigerde zulks en heb 't hem niet laten doen.

Wat wilt gy beginnen, Graaf? (zeide ik) een boerendochter de hand te kussen?

Ja, (sprak hy) die boerendochter moest een Vorstin zyn. Waarop ondertusfchen

Een knecht hem riep. Hy wierp my een lonk toe en snelde 't bosch in met een' vaart.

Ô 't Was zo vriendelyk een lonk, die my de goedheid deed zien van' zyn' aart!

WOUTER.

Vertrouw niet op den opslag der oogen. Men word dikwils daardoor bedrogen.

Menig meisje is door zulke kunstgreepen in haar ongeluk als gevlogen.

Maar 'k houd den Graaf voor geen falsaris. Doch, stel eens dat hy u waarlyk mint,

De hinderpaalen zyn te groot: de President is zyn bloedverwant, Kind.

THEREZIA.

Ach!

WOUTER.

Welân; ik zal den Graaf toetsen, en zo 'k zyne oprechtheid kan bemerken,

Hem alles melden. Ligt kan hy, zo myn Vader nog leeft, iets goeds bewerken.

MARGARETA.

Och! mogten wy voor onze dood, Dochter, u verzorgd zien naar uwen staat!

THEREZIA.

Gy beiden zyt nog niet oud. Ligt dat de hemel u zulks beleeven laat.

Ach! spreekt zo niet. Zo de dood ons moet scheiden naar des hemels welbehagen,

Zal ik, gelyk ik hoop, u voorgaan; want dat bid ik by nachten en dagen.

Zo 'k hier wensch gelukkig te zyn, is 't, om u in gerusteten staat hersteld

En

En vernoegd te zien in uw grysheid. 'k Heb 'er my dik-
wils over gekweld,
Wanneer ik u zie ploegen, Vader. Wat zeide gy my
al wondre zaaken
Van dappre Helden en groote mannen die zich beroemd
wisten te maaken
Door hun verstand! Goede Hemel! (denk ik, zo dik-
wils als ik dit bevroed)

Zy ſchreit.

Kan 't zyn dat een mensch, die een land kan regeeren,
zo bitter flooven moet!

WOUTER.

Geen ſtand ontëert den braaven, maar menig den ſtand,
waarin hy is gezeten.
Gaa, breng 't korfje in huis. 'k Zie Luikes: hy wilde
in 't bosch my helpen na den eeten.

MARGARETA.

Die Luikes is recht goed: doch 't is lelyk dat hy ſteeds
een canailjeus woord
Overäl tuſſchenlapt.

WOUTER.

Te meer omdat hy 'tzich telkens verwyten hoort,
Maar 't helpt niet: en daardoor heeft hy den bynaam van
moerſen Luikes gekregen.

DERDE TOONEEL.

WOUTER, MARGARETA, THEREZIA,
LUIKES.

LUIKES.

Dag, Buur; dag Margriet, dag Treesje; moers! das
ſchoon weer.

MARGARETA.

Ja, Luikes, wel ter degèn.

LUIKES, op 't mandje wyzende.

Treze, geef 't myn. 'k Zel 't wel binnen brengen.

THE.

12 DE ADELYKE LANDMAN,
THEREZIA, met haar Moeder beengaande.
Luikes. Neem die moeite niet. Neen,

VIERDE TOONEEL.

WOUTER, LUIKES.

E LUIKES, *glimlagbende en ter zyde.*
Ei!... neem die moeite niet!... blakstiens! das aertig.
WOUTER, *tegen Luikes.*

Kom,
eer de tyd ons ontschiet.
Gaan we aan ons werk!

LUIKES.

Goed; maer word er niet boos
om; nooit komt myn jouw maid te voren,
Of 'k heb de maen van 't werken. By me sjan! zy ken
me veul meer bekooren
As al de deerns van 't Dorp, jac meer as al de mooije
maisjes van de stad
Mit heur geverfde tronies. Hoor, Buur: ik heb allang 't
veurneemen ehad
Van 't heur te zeggen, maar 'k weet niet hoe 't is dat
ik me by heur niet durf uiten;
En ik groet de schoutsdogter zo diep niet as heur, al heit
die veul duiten:
Maer jouw Dochter is ook veul mooijer en heit zo wat
dellecaats, Compeer,
En ien paer oogen in de kop!.... 'k Weet in 't dorp
zukke zwarte oogen niet meer.
Zo zwart!.. zo zwart!... as me zwarte kousfen, die
'k anhad op men voogds verjaeren.
By me keel! zy flonkren as....

WOUTER, *zich willende omkeeren, om heen te gaan.*

Nu, Luikes; kom, gaan wy.

LUI-

LUIKES.

Maar

hoor; 'k werk wel gaeren.

'k Bin altyd tot jou dienst; maer, verdord! ien ding
mot je toestaen, 'k zeg et jou;

Me voogd zel je kommen spreeken.

WOUTER, *als vooren.*

Kom dan.

LUIKES.

'k Mot jouw

Treesje hebben tot vrouw.

Kalk; ik heb ien zoet huisje, en gien mensch ken in 't
werken myn de loef offstryken.

Ik ken driemael zo veel klooven as angdren. ô! Ik zouw
je maid recht lyken.

Ze zou 't wel hebben by me; ik bin goedslag. 'k Zet
alles doen wat ze begeert.

Wat droes! 'k bin immers ien vent as Karsten, al heb
ik gien schryven eleerd';

Maer ze zel 't me wel leeren, en ook 't leezen, want
ze is daer wel in bedreven.

Gantsch bloed! wat bin je geleerd, dat je heur zo veel
wysheid hebt kennen geeven!

Jy hebt meuglyk by ien schoolmiester edierend of by nog
geleerder man,

Wangt anders weet ik niet hoe me zo pront as jy lee-
zen en schryven kan.

'k Loof dat jy 't leezen van de kranjt wel zongder spel-
den zoud kennen begnappen.

WOUTER, *als vooren.*

Kom, Luikes: de tyd verloopt.

LUIKES.

Bylo! das waer: maer

as ik bin an het snappen,

Dan kaekel ik voort; en, praet ik van Treesje, dan gae
ik eerst recht van grond.

Dan

Dan gaet me de tong, as die van me dooje Grootje;
en de ouwe sloof verftond

Zich nog beter op 't rammlen as onnze pastoor, wan-
neer hy staet te preeken.

Verzoekender wyze.

Nou; jy zelt myn ummers jouw Dochter wel geeven,
as me voogd jouw komt spreekken.

Verdord! Buur! we zellen op de brulloft pret hebben;
en 'k zel, om de kool,

Blinde Joost mit zen doedelzak, en Mattys de snyer
mit zyn fiool.....

WOUTER, als vooren.

Dat 's puik! Nu kom.

LUIKES, zich omkeerende.

Alreë man.

WOUTER, ter zyde.

Die goedhals spreekk
naar de eenvoudigheid zyns harten.

LUIKES, Wouter tegenhoudende.

'k Weet ook ien Lierman in steë: das zukken baes dat
hy ien orgel zou tarten.....

WOUTER, verdrietig.

Kom toch.....

LUIKES, als vooren.

Ik heb daer ook nog ien kennis, die op
de dwarsfluit blaest.

In 't beengaan Wouter op de schouder kloppende.

Die Man

Mot er by, Buur. Hy speelt zo moers mooi dat me
zen waeter niet houën kan.

Einde des Eersten Bedryfs.

TWEEDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

GRAAF VAN EDELHEIM, JAN; beide in
jagtgewaad.

H EDELHEIM, *Jan ontmoetende.*
Hebt gy den President niet gezien?

JAN.

Hy zat een hartna,

en van zyn honden

Was 'er een weg. Hy vloekte, Mynheer, dat my de
haren te berge stonden.

'k Wou niet dat ik zyn knecht was. Ik kan 't niet har-
den, als my te binnen schiet

Dat hy uw voogd is. Van familiezaaken te spreken
voegt my wel niet,

Al droeg ik u dikwils op myne armen; maar 't staat,
zo 'k hoor, slecht met zyn zaaken,

En hy is een ondeugend heer.... doch 't is best daarvan
geen gewag te maaken.

EDELHEIM.

Spreek vry uit.

JAN.

Men zegt dat een' mensch om te brengen

hem zo min gaat aan 't hart

Als my het schieten van een' haas: daarom, Jonker,
ben ik om u benard.

EDELHEIM.

Uw zorg behaagt my, Jan. 'k Zag uw trouw van
jongs-af, en heb u al myn leven

Meer voor myn' vriend dan knechtaangezien. Die Neef
is tot myn smart my gegeeven

En

16 DE ADELYKE LANDMAN,

En tot myn' voogd gefield, toen myn Vader zonder testament overleed.

Om 't geen men van hem zegt fchaam ik my zyn neef te zyn, en dat elk zulks weet.

Doch wat kan ik doen? 'k Moet geduld hebben: binnen 't jaar zal ik mondig weezen.

JAN.

Wat ik u bidden mag, wees toch voorzichtig met fpys en drank..... Gy moogt vreezen.

Wie weet of hy niet...?

EDELHEIM.

Uw goed hart maakt u al te angftig: dat loopt geen gevaar.

Hy wil my uittrouwen.

JAN.

En aan wie? uittrouwen, zegt gy!

EDELHEIM.

Aan een vrouw van zyne haatlyke inborst, aan de Gravin van Wilgendooren.

JAN.

U aan haar! och! myn lieve Jonker! Nu haat ik hem nog meer dan te vooren.

Zy en hy, zegt men...

EDELHEIM.

'k Weet het; en daarom zal ze, al had zy tienmaal meer geld, Nooit myn vrouw zyn: maar wat denkt ge, als ik u myn' vertrouwden maak, en u meld Dat ik reeds een ander bemin?

JAN.

En wie?

EDELHEIM.

Hier digt-by woont

myn Uitgeleezen.
Raad eens.

JAN.

JAN.

Dat kan ik niet. Hier digt by? Zou het ook 't
meisje van Wouter weezen?

't Is wel een aartig ding; doch....

EDELHEIM.

Dat meisje is 't; maar

't is deugdzaam, zedig en kuisch.

Onder dat dak woont die bevallige meid in die armoe-
dige kluis.

Wat is zy bekoorlyk! Wat heeft ze een' braaven Va-
der! Wie dacht van zyn leven

Dat een boer bekwaamheid heeft om een dochter zulk
eene opvoeding te geeven?

En dat kan ook niet zyn.

JAN.

Gy spreekt, als woud gy haar

maaken tot een Mevrouw;

Maar 'k denk niet dat gy 't ernstig meent. Gy wilt
flechts de proef neemen van myn trouw,

En zoekt mischien wat tydverdryf by 't meisje: ik merk
nu wat reednen u porden,

En waar 't uit spruit dat ge op een stel en sprong zo groot
een jaager zyt geworden.

't Is waar; zy is lief, maar kan uw vrouw niet zyn. 'k
Bid dat gy haar niet verleid.

EDELHEIM, *Theresia, die hem niet ziet, in
't oog krygende.*

Ik zal niet....maar 'k zie haar. Gaa.

JAN.

Och! Mynheer; ik

smeek u voor die zoete meid.

GRAAF VAN EDELHEIM, THEREZIA.

THEREZIA, op 't weggaan van Jan omziende
en den Graaf ontdekkende.

Gy hier, Heer Graaf! Heeft uwe Edelheid van daag
't wat wel getroffen met jaagen?

EDELHEIM.

Ja, myn Engel! want niets kan me op de jagt meer
dan u te ontmoeten, behaagen.

Hoe is 't met uwe Ouders?

THEREZIA.

Moeder spint; Vader werkt
in 't bosch. Wat zyt gy goed,

Dat gy zo om ons denkt!

EDELHEIM.

'k Denk dikwils om hen, die
u hebben opgevoed,
Maar meer om u, Therezia; en ik wensch dan somtyds
een boer te weezen.

THEREZIA.

Een Boer! en waarom toch?

EDELHEIM.

Dan kon ik u trouwen en
had niemand te vreezen.

THEREZIA.

Mynheer, uw goedheid voor my gaat te verr'.

Ter zyde.

'k Moet hem beproeven.

Overluid.

't Voegt uw' staat

Dat ge een Gravin trouwt. Tegen my zyt ge al te be-
leefd als gy met me praat.

't Is altyd u: waarom niet jouw?

EDEL.

EDELHEIM.

Om u van andre Dochters te onderscheiden.

Uw Vader is zekerlyk niet geboren om, als hy doet, te arbeiden.

Men kan wel vroom zyn in een stulp, maar uwe opvoeding, en die dan zo braaf,

Kan van geen' ruuwen Landbouwer komen.

THEREZIA.

Het is toch niet anders, heer Graaf.

Ter zyde.

Och! mogt ik 't hem zeggen!

EDELHEIM, *baar by de band vattende.*

Wat hy ook zy, ik acht, ja ik moet hem beminnen.

THEREZIA, *baar band te rug baalende.*

Mynheer! Ik moet terstond naar myn Moeder toe. Zy zit gantsch alleen te spinnen.

Zy weet niet dat ik hier ben. 'k Zou kyven krygen.

EDELHEIM.

Och! myn Schat! Gaa nog niet. 'k Heb myn volk heengezonden om u te spreken en niet te zyn bespied.

THEREZIA.

Wat zou dat spreken baaten? 't Is gekheid: wy zyn voor elkaër niet geboren.

EDELHEIM.

Maar 'k zal u altyd beminnen, myn Hart, want gy alleen kunt my bekooren.

THEREZIA.

Dan moet ik u niet meer te woord staan, heer Graaf, en zelfs u altyd ontvliën.

EDELHEIM.

My ontvliën! ach! om de uwe te zyn zal 'k alles waagen, niemand ontzien.

Gy moet myne egaê worden, en verdient, al zyt gy 't niet, aadlyk te weezen.

'k Staa nog schier een jaar onder myn' Voogd, maar daarna heb ik niemand te vreezen.

Bemint ge my? ... of zou een ander....

Hy vat haar band en knielt.

Ach! maak my

niet wanhoopig, myn Schat!

DERDE TOONEEL.

GRAAF VAN EDELHEIM, THEREZIA,
LUIKES, *uit het bosch komende.*

LUIKES, *achter op het tooneel en daar blyvende.*

Blakftiens! Wat zie ik? ien Heer op de kniejen veur Treze! Wat droes is dat!

THEREZIA, *haar band losrukkende.*

Rys op, Mynheer... 'k hoor iemand. Vaarwel!

In 't beengaan omziende naar den Graaf.

Ligt tot morgen.

Zy gaat de stulpdeur in en Luikes treed met een verachtende trotschheid nader en beziet den Graaf met veel opmerking.

EDELHEIM.

Myn

Vrind! mag ik 't vraagen?

Zaagt gy myn volk niet?

LUIKES, *eerst ter zyde mompelende en vervolgens tegen den Graaf, met een versmaadende bouding, en op een' gemelyken toon.*

Zyn volk!... Wat veur volk of

hy heit!... 'k Zag er ien an 't jaagen.

Hy lag op de loer: vermoerd! hy lag op de kniejen veur 't wild.

EDEL-

EDELHEIM, *ter zyde.*

Hy 's niet zot.

LUIKES, *gramstorig.*

Seldrement! dat stond men al hiel niet an. Dat wild-
braed behoort in myn pot.

EDELHEIM, *eerst ter zyde.*

'k Moet hem susfen.... Vergeef het my, Vriend; het
zal niet weer gebeuren nadeezen.

LUIKES, *graauwende.*

Dat most et ook maer niet: iens is al genoeg.

EDELHEIM.

Maar gy schynt

moeilyk te weezen?

LUIKES.

Dat bin ik ook. Wat zou jy wel zeggen as men jouw
bruid iens kaepen wouw?

't Is myn maid, vatje 't? en, gantsch bloed! ze is gien
spek veur je bek, verstaaje 't nou?

EDELHEIM.

Wat! uw Bruid?

LUIKES.

Jae omtrent. Ik zei het heur Vaeder al
zongder sarmonyen.

EDELHEIM.

Maar denkt gy dat zy u neemen wil?

LUIKES.

Jae; bylo! ze mag me hiel wel ly'eu:
Ze lagcht me toe as ik heur gen dag zeg; en dat zou jy
ummers niet doen,

As ze myn niet lief had; en dan lagcht ze zo preuts as
ien vrouw van fasfoen.

EDELHEIM, *eerst ter zyde.*

Hy beeld zich wat in.... Hoe heet gy?

LUIKES, *ter zyde.*

't Is raer; die stee-

lui durven alles vraegen.

Tegen den Graaf.

'k Hiet simpel Luikes; maer 't volk hier noemt me moer-
se Luikes om my te plaegen,
Doch Treze zeit altyd vrend Luikes, en das een bewys,
gelykje ziet,
Dat ze myn hebben wil.

Hy lagcht en fchurkt.

Zonder dat zou 't maer Luikes
weezen en aërs niet.

EDELHEIM.

En waar zo heen, Luikes?

LUIKES.

Nae vrouw Margriet. Ik help
Wouter, heur man, in 't klooven.
Ik kom drinken haalen. Wy hebben dorst. Jy, Groot-
hansfen, kent niet gelooven
Hoe zwaer 't werken valt. Jylui leeft heerlijk en de boer
mot veur jou de kost
Deur zuuren arbeid verdienen. Jy houd zuipen en smul-
len veur jouw post,
En loopt maer platvoeten, en telt er niet op, wat daer-
meë al gaet verloren;
En dan zoek je nog op de Jagt ien wildbraed op twee
bienen nae te spooren!
Blakstiens! dat is ook zo mooy niet. Nou, 'k gae heen.

EDELHEIM, *alleen.*

Hy heeft

de waarheid gezeid.
Hoeveelen verkwisten den tyd in woeste vreugd, wel-
lust en dartelheid,
Terwyl de arme boer door 't werk om 't sober kostje
zyn lendenen voelt kraaken,
En van de winst zyn' Heer betaalen moet.... Maar 'k
zie den Prefident genaaken.

VIERDE TOONEEL.

DE PRESIDENT, GRAAF VAN EDELHEIM.

HA! zyt gy daar, Neef? Ik heb myn honden verloren; hebt gy ze ook gezien?

Zy zaten een hart na; 'k ben het spoor kwyt. Snel is opgevangen misfchien.

Wist ik wie my dat bakte, ik zou hem terstond een kogel door de pens jaagen.

Ik gloei als vuur; ik ben byna verfmacht: ik kan den dorst niet meer verdraagen....

Maar, ik heb daar een grap gehad.... gy zult 'er om lagchen....

Hy lagcht.

't Heeft my vermaakt.

'k Zag, van een heuvel, een' haas; ik schoot: en wat meent gy dat ik heb geraakt?

EDELHEIM.

Ligt een Kat.

PRESIDENT.

Neen; 't had niet meer dan twee loopers.

EDELHEIM.

Hoe!

wat? geen' mensch wil ik hoopen.

PRESIDENT.

Neen; 't was maar een boer.

EDELHEIM.

Gy spot 'er meê.

PRESIDENT, *laghende.*

Neen, waarlyk!

een boer, die daar kwam loopen,

Een dikke vierkante boer.

DE ADELYKE LANDMAN,

EDELHEIM.

Mynheer! verheugt u dat zo!

Ter zyde.

Ach! welk een aart!

PRESIDENT.

Waarom niet? Wat is dat? Zyn poot is maar stukkend;
is dat beklagens waard?

't Was by geval: de haas liep langs een hek; daar achter was de boer aan 't ploegen,

Daar trof ik hem, maar hy schreeuwde als een varken.

Hy lagcht dat by schatert.

EDELHEIM.

Kan u

dat zo vergenoegen,

Dat ge 'er nog zo om lagcht?

Ter zyde.

Foei! dat dat monster myn neef is!

PRESIDENT.

Wel!

wat is dat?

Wat prevelt gy? gaa je 'er om huilen?

EDELHEIM.

Waar hebt gy dat

ongeluk gehad?

PRESIDENT, *schertsende.*

Ongeluk!... Wel nu; als 't zo dan heeten moet, digt
by het dorp; 'k heb bevolen

Hem by een' barbier te brengen en gaf twee pistoolen.

EDELHEIM.

Hoe!..

twee pistoolen!

Hy mogt 'er wel vyftig hebben: want voor twee kan hy
niet geneezen zyn;

En nu kan hy de kost niet winnen; 'k zwyg nog van
vergoeding voor de pyn.

PRE-

PRESIDENT.

Dat is zyn zaak. Waarom ploegt die Uil juist, daar ik een' haas heb schieten willen?

Neeu, neefje! de pistoolen zyn te goed om ze zo onnut te verspillen.

V Y F D E T O O N E E L.

DE PRESIDENT, GRAAF VAN EDELHEIM, JAN.

W PRESIDENT, *segen Jan.*
at is 'er?

JAN, *tegen den Graaf.*
Ik kwam hooren of Mynheer iets te belasten had.
EDELHEIM.

Ja, Jan.
Hy gaat met Jan aan een zyde spreken.

PRESIDENT, *ben begluurende.*

Wat zal dat?.....Hy geeft Jan zyn beurs...Ha! ik denk dat ik het wel raaden kan.

Tegen den Graaf, die hem nadert, nadat Jan van het Tooneel is gegaan.

Wat zal Jan doen? u een mooi meisje bezorgen? δ ! die kwant zal 't wel laten.

Ik ken hem: hy is naauw van consciencie. Gy zult hem nooit daartoe bepraaten.

EDELHEIM.

Mynheer; 'k zeg 't niet tot een verwyf: maar zo 'k uw voorbeeld wil neemen in acht,

Zal 'k ook een brak houden die 't wild voor my opjaagt, en brengt daar ik 't verwacht.

Doch men kan 't geld beter besteeden.

PRESIDENT.

Waartoe hebt gy dan 't uwe uitgegeeven?

EDELHEIM.

Terwyl gy 't vraagt, Mynheer, 'k heb, door deernis
met den gekwetsten man gedreven,
Hem de twintig pistoolen gezonden, my gisten tot zak-
geld betaald.

PRESIDENT.

Bravo! barmhertig Heer. Nu kunt ge een maand lang
bedenken waar ge andren haalt;
Althans niet van my.

EDELHEIM.

'k Heb niets van doen. Myn volk
zal zyn verschoot wel bekomen.
Gy moet het toch van 't myne betaalen: en ik, voor
my, heb niet te schroomen.
Ik kan my wel een maand behelpen.

PRESIDENT.

Maar; daar gy zo me-
dedoogend zyt,
Hoe stelt gy 't nu als ge een' armen kennis ontmoet,
want gy zyt alles kwyt?

EDELHEIM.

Dan dag en raad.

ZESDE TOONEEL.

*LUIKES, met een kruik in de hand; THEREZIA,
beiden uit de boerenstulp komende; DE PRESI-
DENT, GRAAF VAN EDELHEIM.*

*Therezia met Luikes naar het bosch willende gaan,
neigt in 't voorbygaan tegen den Graaf, die
haar groet en toeknikt.*

PRESIDENT, tegen den Graaf.

Wien knikt gy toe?

Om-

Omziende.

Ha! dacht ik het niet!

Hy volgt en wederhoud Therezia.

Gy moet eens hier komen,

Zusje! ik moet u eens zien.

Ter zyde.

Ze is schoon.

Tegen Luikes.

'k Heb dorst. Wat

hebt gy? geef; staa niet te droomen.

LUIKES, weigerachtig.

'k Zou 't men buur in 't bosch brengen: 't is maer wae-
ter, Menheer, wagt zen bier is zuur.

PRESIDENT, de kruik Luikes ontnemende.

Geef hier.

Hy drinkt uit de kruik.

Ha! dat is recht een Jagersteng.

*Hy zet de kruik neder, en grypt, terwyl Luikes
die opvat, Therezia by de band.*

Eén zoen, myn zoetert!

THEREZIA, hem afweerende.

Wat een kuur!

Mynheer, laat staan, bid ik. Dat past niet.

PRESIDENT, haar willende kussen.

Een goed wei-

man laat zyn wild niet vaaren.

LUIKES, een vuist zettende.

Verdord! 'k wou.....

*THEREZIA, zich den President willende ont-
worstelen met een afgewend aangezicht.*

Laat los; laat my gaan! Vader

wacht... Heip, heer Graaf!

EDELHEIM, den President te rug haalende.

Denk om uw jaaren.

PRESIDENT.

Jaaren! Jaaren! wel, 'k ben nog jong genoeg voor een boerin.

EDEL.

Wat spoorloosheid!

LUIKES, *tegen den President.*

Blakftiens! dat is Janhagelsch brittael, op weg met geweld ien jonge meid

Te zoenen. Zo waer as ik Luikes hiet, Menheer de brittleur, 'k wil 't niet veelen.

PRESIDENT.

Weet gy, wie 'k ben, Schoft! dat gy zo stout zyt van hier den baas te willen speelen?

THERESIA, *wegloopende naar 't bosch.*

Wat mensch is dat?

LUIKES, *tegen den President.*

Wie jy bint! dat raekt me, by me

sjan! niet. Laet ons maer gaen.

Of jy ien Heer bint of niet; ien maid zo te knufflen is brittael gedaen.

PRESIDENT.

Schurk! als gy nog één woord spreekt; zal 'k door stokslagen u den mond laten stoppen.

LUIKES, *de kruik nederzettende.*

Dat is, bylo! all' wat jy Heeren dreigt: 'k zel je door myn voik doen afkloppen.

Maer in de kroeg most je 't myn niet twiemael zeggen, of, vermoerd! 'k zou je schoou

Mit me vuisten toetacklen.

EDELHEIM, *den President tegenhoudende.*

Ik bid u, Mynheer! Gy stelt u-

zely' ten toon.

't Is een mensch, al is 't maar een boer.

LUIKES.

Braef! gantsch bloed! das nog de eer-

ste van de Heeren,

Die ien boe-veur meer as zen vee houd.

Tegen den Graaf.

nou laet ik het pasfeeren

Nou, Menheer,

Dat

Dat je Treze myn ontvryen woud.

PRESIDENT.

En wie is Treze?

LUIKES.

Die zelve meid,

Die jy woud zoenen.

PRESIDENT, *tegen den Graaf.*

Zo! is dat uw schoone? Vandaar dan

haar vinnigheid?

Om haar gaat gy dan op de jagt?

Ter zyde.

'k Is een lief ding; 'k zal

dien buit hem ontschaaken.

EDELHEIM.

Gaan wy, Mynheer!

LUIKES, *de kruik weder opvattende.*

Nou, gen dag.

PRESIDENT, *ter zyde.*

'k Moet trachten dien

lompert tot myn' vrind te maaken.

Tegen Luikes.

Hoor eens, Vrind. 'k Vergeef u uw lomphed. Hoe heet Trezes Vader? zeg my dat.

LUIKES.

Dat ken die Heer jouw wel zeggen; die weet het ook: want ik kwam juist op 't mat,

Dat hy veur er knielde en dat stiet men vermoerd!

PRESIDENT.

Knielen! zo! dat 's uitgelezen!

Tegen den Graaf.

Fynbaard! is zy dan tegen u ook zo bits?

LUIKES, *tegen den President.*

Teugen hem? dat ken wel weezen;

Maer niet teugen myn, want van daeg lagchttte zenog teugen myn; maer ze word

Men bruid in korten taid.

DE ADELYKE LANDMAN,

PRESIDENT.

Uw bruid?

LUIKES,

Jae; ik bin ook heur

partuur wel; verdord!
Al is ze wyzer as ik.

PRESIDENT.

Hebt gy 't jawoord? is alles klaar om
te trouwen?

LUIKES.

Neen; 'k heb er nog niet om durven vraegen, want
ze ken zich zo deftig houën,
Dat ik 't niet durf waegen, maer zy heit er de snof wel
van. Nou, ik gae heen.PRESIDENT, *ter zyde.*

Die Kinkel is een hals... Luikes; ik heb je nog wat te zeggen.

LUIKES, *achterwaarts.*

Neen; neen.

PRESIDENT.

'k Ben niet meer verstoord. Kom hier.

Luikes nadert.

Daar is een halve

Kroon; daar kunt gy voor eeten
En drinken op myn gezondheid. Laat ons als Vrinden de
kwestie vergeeten.

LUIKES.

Neen; hou jy je geld. 'k Bin niet haatdraegend. Waer-
om presenteer jy me geld?Jy betaelt me as ik werk. Om 't veur niet te krygen,
bin ik niet op esteld.Veur gien hongerd Kroonen zou 'k ooit mit groote
Heeren vrindschop willen maeken.Ze doen dat mit gien boer zongder oogmerk: 't is nooit
goed emiend by die snaeken.Vrindschop mit Heeren! weg! weg! Gelyk mit gelyk
is 't best. Nou, leef gezond.

Z E.

ZEVENDE TOONEEL.

DE PRESIDENT, GRAAF VAN EDELHEIM.

Mynheer! de boer is wel plomp, maar zyn gedachten zyn juist niet ongegrond.
De waarheid....

PRESIDENT.

Nu wilt gy 't weêr by my een' vlaag van zedelesjes doen reegnen.
Gy hebt al 't verstand alléén, niet waar? 't Voegde u my met eerbied te bejeegnen.
Wacht maar; 'k ben nog uw Voogd en gy moet my nog ontzien, al is 't zeker dat Zulks haast affloopt; maar betaal de moeite eerst, die 'k in myn Voogdy heb gehad.
Terwyl by uw' Vader tienduizend pistoolen slechte schulden nableeven,
Heb ik onder die maandelyksche twintig het meest van 't myne u gegeven,
Op dat ge u naar myn' staat klee'dde. Ik zal myn verschot inhouden dat gy 't weet.

EDELHEIM.

'k Heb u niets afgetrogheid en zal alles afwachten, 't zy lief of leed.
Gy zult; hoop ik, voor 't Gerecht my reekening doen, en dan zal men ontdekken
Of 'k iets bezit, dan of uw zorg my tot een' beedlaar heeft op willen trekken.

PRESIDENT.

'k Wilde u ryk maaken door een braave Weêuw, die gewis uw' staat had hersteld,
Maar gy kiest een boerin, en knielt voor een deern, die men kan krygen voor geld.

Zo

Zo ge uw' zin had, zoud gy haar ligt trouwen, en 'er
geen zwaarigheid van maaken

Uw familie die schande aan te doen.

EDELHEIM.

Zy is schoon, ja

deugdzaam; en die zaaken

Vergoeden 't geen aan haar geboorte ontbreekt.

PRESIDENT.

Deugdzaam!

deugdzaam, ô losse jeugd!...

'k Word mislyk van dat woord.... Wat noemt gy
deugdzaam? Kunt gy leeven van de deugd?

Of brood 'er voor koopen?

EDELHEIM.

Dat de waereld zo boosis,

is zeer te beklagen.

PRESIDENT.

Nu; 'k zie al wat ge in den schild voert: gy zyt van
zins haar uw trouw op te draagen.

Maar zie toe, ik zal 't beletten.

EDELHEIM.

Ik heb haar deswegens

nog niets gemeld.

Ter zyde.

Ik moet hem zien te paaijen, opdat dat lieve meisje het
niet ontgeld.

PRESIDENT.

Weg dat vee! Gy zult ons geflacht niet ontëeren; dat
zou my eeuwig spyten.

Dat nimfje moet naar het tuchthuis, en ik zal den vaer
in de boeijen finyten

Of uitbannen. Wacht maar; gy zult het zien.

EDELHEIM, *den President, die weg wil gaan,*
tegenhoudende.

Mynheer!

wat ik u bidden mag!

Wees

Wees op die onnoozlen niet vergramd!

PRESIDENT, *binnensgaande.*

Volg my niet, of

vrees voor myn gezag.

EDELHEIM, *alleen.*

Die snoode! zou hy die onschuldigen zo wreedäartig kunnen vervolgen?

Wie weet wat hy zoekt? maar 'k zal hem voorkomen, al wierd hy nog zo verbolgen.

AGTSTE TOONEEL.

WOUTER, THEREZIA, *beide uit het bosch komende*, DE GRAAF VAN EDELHEIM.

H O! myn Vrind! 'k ben bly u te zien. Hoe gaat het?

WOUTER.

Als 't met myns gelyken gaat, Heer Graaf! maar ik heb echter reden tot vergenoeging in mynen staat.

THEREZIA.

Wat woest mensch was dat, Mynheer! 'k wierd bang voor hem. Wat zette hy een paar oogen!

Die Wildeman weet van de waare eer niet.

EDELHEIM.

Die is by hem van geen vermogen. Ik schaam my dat hy myn Neef en Voogd is.

THEREZIA.

Uw Neef!

WOUTER.

Was het de President?

EDELHEIM, *tegen Wouter.*

Ja.

Tegen Therezia.

En hy is uw vrind niet.

C

THE-

THEREZIA.

Heb ik hem dan beledigd?

EDELHEIM.

't Is hem bekend

Dat ik u lief heb.

Tegen Wouter.

Ja, Vader! ik min uw Dochter. 'k Wil

't niet meer ontveinzen.

Als gy 't bestemt zal ze myn Vrouw zyn.

WOUTER.

Heer Graaf! waar-
heen zwerven uw gepinzen?Gy stoort de rust, die 'k zestien jaar genoot. Zy zal in
d'echt met u niet treden.Uw Neef haat ons en gy wilt my tot uwe onberaden
keuze overreên.

Neen, 'k stem dat nooit.

EDELHEIM.

Vrees niet, 'k staa voor alles
in: laat my uw stem verwerven.

Tegen Therezia.

Geloof my, myn tweede ziel! ik zal nooit van u af-
zieh dan met myn sterven.

Och! Vader! ik erken u daarvoor.

WOUTER.

Maar bedenck, Mynheer...

EDELHEIM.

Gy moet het zyn.

WOUTER.

Gy spreekt, heer Graaf, als was ik uws gelyk: de jeugd
is los. Naar allen schyn.

EDELHEIM.

't Is geen losheid: 'k weet wel wat ik zeg. De zucht
voor uw Dochter en myne achtungVoor u bestieren myne tong. Ach! Verheug myn ziel
met blyde verwachting!

N E.

N E G E N D E T O O N E E L.

DE GRAAF VAN EDELHEIM, WOUTER,
MARGARETA, *komende uit de stulp*,
THEREZIA.

K EDELHEIM, *Margareta te gemoet loopende.*
Kom, Moeder. Gy zyt toch myn moeder, nu 'k uw'
man tot myn' vader verkies.

'k Min uw dochter. 't Is geen geheim meer. Ik wil
nooit trouwen, zo 'k haar verlies.

Haar vader is hard, hy slaat my af. Braave Vrouw! och!
dat ik u verwinne!

Help my hem smeeken!... Therezia! bemint ge my?

THEREZIA, *befchroomd.*

Of ik u beminne?...

MARGARETA.

Wat hoor ik? hebt gy haar lief? Gy zoud u door die
trouw verlaagen, Mynheer.

EDELHEIM,

Verr' van daar. 't Kan my niet verlaagen, dat ik de
Deugd zelv' ten echt begeer'.

Voor Therezia knielende.

Ach! myn Lief! ik staa niet op voordat gy belooft met
my te willen leeven.

Daar hangt al myn heil aan.

THEREZIA.

Rys op; ik bid....

EDELHEIM.

Zo dra ge

my gehoor wilt geeven.

De waereld is groot. 'k Wil met u naar elders gaan, en
in zulk een geval

Myn' rang vergeeten en een Landman worden; want
het vernoegen is 't al.

WOUTER, *ter zyde.*

'k Dacht ook zo in myn jeugd.

Tegen den Graaf, en hem oprichtende.

Mynheer! rys op. 'k Wil

uw eerlykheid niet mistrouwen.

Ik zie dat gy 't oprecht meent, maar ik vrees, 't zou haar of ons misfchien berouwen.

EDELHEIM.

Vrees niets. Ik zou 't besterven, zo haar of u het minste leed wierd gedaan.

Heden komt 's Konings Gemagtigde om verscheiden vonnissen na te gaan.

Hy is een deugdzaam Heer; 'k zal hem van uw verdienste en myn liefde onderrichten.

Nu, Vader! Wat heb ik dan te hoopen?

WOUTER.

Wat zal ik zeg-

gen? 'k Moet wel zwichten,

Edelmoedig Heer! ik wil dan ook niet dat gy langer onweetend zyt

Van een groot geheim, zo ge uw woord geeft dat gy 't niet zult melden voor den tyd.

EDELHEIM.

Dat zweer ik u.

WOUTER.

Weet dan dat myn vrouw en ik uit aadlyk bloed zyn gesproten.

Noodzaaklykheid dwong ons onze afkomst schuil te houden voor kleinen en grooten.

'k Verzwyg nog myn' stamnaam. Was ik een boer, gy had me uw voorstel af zien slaan.

'k Wilde eerst zien hoe verre uwe oprechtheid en liefde tot myn dochter zou gaan.

Denk niet dat ik pogche om dus myn Therezia tot een Gravin te maaken.

't Kan zyn dat myn Vader nog leeft. Gy zult, tot uw verlichting in myn zaaken, (Want

(Want 'k zal uw' echt met haar niet eer toestaan) schryven naar myn Geboortestad.

'k Zal u dan myn' Vader noemen, die een' haat tegen my heeft opgevat;

En schoon ik reeds lang als een verworpen zoon leefde, wensch ik voor myn sterven

Hem te voet te vallen. Ligt zoud ge onze bevrediging kunnen verwerven.

EDELHEIM, tegen Wouter.

'k Vergiste my dan niet!... Wat heil! zo ik zulks kon bewerken.

Tegen Therezia.

Welk een vreugd!

Therezia!.. gy aadlyk!.... Gy zyt van adel zo door 't bloed als door deugd!

Myn wensch is vervuld... Gy van adel!... Ras zult gy naar uw' staat kunnen leeven,

Maar hebt ge my wel lief?

THEREZIA, verlegen hem de hand geevende.

Heer Graaf!.... nu Vader zyn toestemming heeft gegeven....

T I E N D E T O O N E E L.

DE PRESIDENT, GRAAF VAN EDELHEIM, WOUTER, MARGARETA, THEREZIA.

PRESIDENT, achter op het Tooneel, tegen den Graaf.

Ha! zo betrapt men u.

MARGARETA.

Ach!

PRESIDENT, toetreedende.

't Is mooi, niet waar? zo word een Jongkman vervoerd.

38 DE ADELYKE LANDMAN,

Gy dacht niet dat ik naby was, en gy uit dat kreupel-
bosch wierd beloerd.

Ik zag alles en hoe men hier handjes gaf. 't Is schoon;
dat moet ik bekennen.

Uw dartelheden, *Dametje!* zal 'k in het tuchthuis u af-
leeren wennen.

Tegen Wouter.

En gy, looze *Kopplaar!* zult in de kruiwagen.

THEREZIA.

Ach!

EDELHEIM, *tegen Therezia.*

Wees

maar wel te moê:

Ik blyf uw borg.

MARGARETA.

ô Hemel!

EDELHEIM, *tegen den President.*

Mynheer! draag hen, bid ik

u, meer achting toe.

PRESIDENT.

Ja toch. 't Zou my wel staan dat *Nimfje* myn dienften
met eerbied aan te bieden.

EDELHEIM,

Indien gy bewust waart met wie gy spreekt en alles wist
van deeze lieden...

WOUTER, *ter zyde tegen den Graaf.*

Graaf, gedenk aan uw woord van eer.

PRESIDENT, *tegen den Graaf.*

'k Zal u leeren

wat weg men in moet slaan

Met zulk *Janhagel.*

WOUTER, *vergramd.*

Wat taal is dat, Mynheer? Gy tast

in myne eer my aan,

En die is all' wat ik heb. Ik ben wei maar een boer,
doch onder myn kleeren

Kan

Kan een edel hart huisvesten.

PRESIDENT.

Gy zyt een schurk.

WOUTER, *als vooren.*

niet ontëeren.

't Is geen kunst een' ongewapenden te schelden.

PRESIDENT.

Ik laat my

le! ... 't staat u schoon.....

Gy zoud dan durven waagen....

WOUTER.

Vermeet-

les, opdat ik u toon'

Dat ik eere bezit, schoon ik hier uit nood als een land-
bouwer moet leeven.

MARGARETA.

Kom, Manliet! kom; gaan wy.

THEREZIA, *angstig; tegen den President.*

ô Mynheer! wy heb-

ben niets tegen u misdreven.

PRESIDENT, *tegen Wouter.*

Weet gy dat ik de President ben en de magt heb? ...

WOUTER.

Gy de President!

En dus onreedlyk.....

EDELHEIM, *driftig tegen den President.*

Hoor, Mynheer; zy zal myn

Vrouw zyn, schoon gy haar niet kent,
En haare afkomst... doch daarvan nader.

Tegen Therezia, ter zyde.

Ik vlieg heen om

alles klaar te maaken.

Vrees niet. Morgen zult gy hem in deſtiger geſtalte kun-
nen genaaken.

THEREZIA.

Vaarwel!... ligt voor eeuwig.

EDELHEIM, *beengaande.*

Ducht dat niet; de hemel

is rechtvaardig en goed.

WOUTER, *tegen Margareta.*

Kom; gaan wy binnen.

PRESIDENT, *ter zyde.*

Die trotsche!

EDELHEIM, *te rug keerende tegen Therezia
ter zyde.*

Laat hem vry alleen.

MARGARETA.

Kom,

Dochter: schep moed.

ELFDE TOONEEL.

DE PRESIDENT, WOUTER, MARGA-
RETA, THEREZIA.PRESIDENT, *de anderen aan bun deur weder-
houdende.*

V ertoeft: 'k Heb nog wat te zeggen.

WOUTER.

Ligt om my met

meer verſinaading te plaagen.

PRESIDENT.

Neen; verwacht zulks niet. Ik heb om myns Neefs
wille my zo moeten gedraagen.'k Was niet vergramd op u, en meen 't beter met u,
dan ge u verbeelden kunt.*Hy wylt op Therezia.*De Graaf kan haar niet gelukkig maaken: 't fortune heeft
hem te min gegund.'Geef haar my voor zestig Pistoolen 's jaars, dan be-
hoeft gy niet meer te slooven. En

En kunt gerust zyn; want ik, als President. . .

THEREZIA, *ter zyde.*

Wat ik

hoor! Wie zou 't gelooven?

WOUTER, *tegen de Vrouwen ter zyde.*
Gaan wy, hy is een booswigt.

Tegen den President.

Al staan wy, 'k beken 't,

voor uwe woede bloot,

'k Zal alles afwachten, want de hemel red de zynen uit allen nood.

Ik ben een eerlyk man; en dus durf ik, schoon een boer, u rechtuit ontdekken

Dat wy u verachten. Komt, kinders! al genoeg van hem. Laat ons vertrekken.

MARGARETA, *in 't beengaan.*

Welk een mensch is dat!

PRESIDENT, *alleen.*

Die boer is beter dan ik dacht.

Maar wat nu gedaan?

Had ik hier slechts iemand van myn volk; maar 'k ben alleen. Wat vang ik best aan?

Ha! daar is Jan.

T W A A L F D E T O O N E E L.

DE PRESIDENT, JAN.

PRESIDENT.

Waar bleeft gy zo lang?

JAN.

Mynheer! 'k

heb me in 't dorp wat opgehouden.

Ik keek daar naar de Wervers van 't volk voor Amerika. 't Was raar te aanschouwen,

42 DE ADELYKE LANDMAN,

Hoe zy, omdat zy met de Galeiroeijers op morgen moeten naar boord,

Zich nog eens regt vol zoopen. 'k Heb van myn dagen zulk getier niet gehoord.

Zy wilden me ook werven, maar 'k sloop weg. Zy zullen daadlyk hier voorby komen.

PRESIDENT.

Gaa maar vooruit naar huis; ik volg.

Hy vervolgt, nadat Jan binnen is gegaan.

'k Heb in lang geen gewenschter nieuws vernomen.

Hy baalt een goudbeurs uit.

'k Wil deeze beurs in des kinkels stulp gooijen door het een of 't ander gat,

En op hunne komst my houden, alsöf de boer my die ontstolen had;

Hem dan laten vatten en morgen met het transport aan boord doen geraaken.

De Stadhouder komt eerst van avond; en 'k ben hier nog in 't bestier der zaaken,

Totdat ik myn ampt neêrleg, 't welk juist niet straks na zyne aankomst zal geschiên.

Dus kan ik hem laten zetten en vonnissen.... Kom; laat ons maar eens zien.

DERTIENDE TOONEEL.

DE PRESIDENT, *de stulp van Wouter bespijende.* IZAK.

IZAK.

Away! de President....

PRESIDENT, *mompelende.*

Hier is een gat, puik!

IZAK,

Y steekt

een beers deur de gaatje!

'k Loop doch weg. Zag y me, ik kreeg ligt pompes.
Y maakt altyd kak, de papaatje.

PRESIDENT, na 't weggaan van Izak voor-
waarts treedende.

Dat is gedaan. Niemand heeft het gemerkt. ... Daar hoor
ik 't volk ter goeder uur.

VEERTIENDE TOONEEL.

DE PRESIDENT, YZERSLAG, KOENRAAD,
en vier Soldaaten.

KOENRAAD, in 't opkomen tegen Yzerflag.
Korporaal! het pintje was wel agt stuivers en de wyn
as eek zo zuur.

YZERSLAG.

Die waard is als andre: best en slecht, alles komt uit
één vat.

PRESIDENT.

Wel zo, vrienden:

Gy komt van pas: ik sliep by dien boom en men heeft
zich durven onderwinden

Myn beurs te rollen. 'k Wierd wakker en zag den dief
eer hy zich bergen kon:

Gaa, zoek binnen; gy zult hem vinden. 'k Ben de
President.

YZERSLAG, zynen boed afneemende.

'k Bid om pardon.

PRESIDENT.

Breng hem stadwaarts in de boeijen.

YZERSLAG.

In dat huisje, Myn-
heer!.. Wie heeft zyn leven...

De

De Drommel! wy zellen hem wel krygen als ge ons
maar wat drinkgeld wilt geeven.

PRESIDENT.

Daar hebt gy drie kroonen. Als gy hem hebt krygt gy mor-
gen van my nog meer.

YZERSLAG.

Daarvoor zou ik d'eersten den besten opbrengen, wien
gy maar wilt, Mynheer.

Komt, Mannen.

PRESIDENT, *ter zyde, en binnengaande.*

't Gaat goed. 'k Wil my verbergen en
beloeren hoe 't af zal loopen.

VYFTIENDE TOONEEL.

YZERSLAG, KOENRAAD, *vier soldaaten vóór-*
en WOUTER, MARGARETA, en THE-
REZIA, *binnen de stulp.*

YZERSLAG, *gerucht aan de deur gemaakt hebbende,*
Z *tegen Koenraad, na een poosje toevens.*
y houên 'er of ze doof waren.

Hy bonst met kracht op de deur.

Doe de deur open, zeg

ik, maak open.

WOUTER, *van binnen.*

Wie is daar?

YZERSLAG.

De Wacht.

WOUTER, *opendoende en met zyn Vrouw en*
Dochter uitkomende.

Wat belieft u?

YZERSLAG.

Gy moet meê.

Wou-

WOUTER, *terwyl Koenraad binnen gaat.*
Ik? Wat

heb ik gedaan?

MARGARETA.

Hoe... ach! Manlief! Wie of ons dien trek speelt?

THEREZIA, *Wouter by de band vattende.*
Neen,

Vader; 'k laat u zo niet gaan.

Hemel! erberm u.

KOENRAAD *tegen Yzerflag, in het treden
uit de stulp.*

Daar is de beurs. Hy had die by de
deur laten leggen.

WOUTER.

Een goudbeurs! Dat is vast een schelmstuk. Hoe komt
ze daar?

KOENRAAD,

Wil ik je wat zeggen,

Korporaal? Laat ons de beurs verduïstren en ontkennen
dat zy 'er was.

YZERSLAG.

Maar ze is juist van den Prefident, ergo'komt dat loopje
nu niet te pas.

WOUTER.

Van den Prefident!... och! 'k ben verloren.

YZERSLAG.

Voort maar

zonder omstandigheden.

MARGARETA, *baar deur sluitende.*

Helaas! Waar moet hy heen?

YZERSLAG.

Naar stad maar; in 't gat by
de dieven.

THEREZIA, *tegen Yzerflag.*

Hoor naar reden.

Hy is geen dief, geen schelm, maar een eerlyk man.

Zy

Zy knielt met haar Moeder.

Heb deernis

met onze finart.

MARGARETA,

Ik sterf van droefheid.

THEREZIA.

Och! Mynheer, geloof my.

YZERSLAG, *ter zyde.*

Dat meisje

raakt my aan 't hart.

Zc is, by me keel, lief: doch ik moet myn' last vol-
brengen of ik mogt wel schroomen.

Hy wil met Wouter voortgaan.

Kom....

*De Vrouwen ryzen op en schieten schieelyk naar
Wouter toe.*

WOUTER, *zyn Dochter en Vrouw ombelzende.*

Myn Dochter!..myn Vrouw! beurt u op;
de waarheid zal wel ten voorschyn komen.

Tegen Yzerflag.

'k Volg u van stonden aan.

Tegen zyn Vrouw en Dochter.

Vaart wel, lieve zielen! de

Hemel staa u by?

YZERSLAG, *met zyn volk en Wouter heen-
gaande.*

Kom voort.

THEREZIA, *ben naroevende en schynende te
willen volgen.*

Die wreede!...myn Vader!...och! Moeder!

MARGARETA, *baar Dochter by de hand
vattende.*

Wat

slag! kom, kind; volgen wy.

ZESTIENDE TOONEEL.

DE PRESIDENT, uit zyn' *schuilboek* komende, alleen.

Bravo! weg zyn ze: 't loopt naar wensch. Graafje! uw trotschheid zal my niet weer verstooren.

'k Was nooit blyder. Wat zult ge naar uw' staart omspringen, als gy 't komt te hooren!

't Zal nu wel gaan. Zo niet, dan moet de vaer op de Galei (dat 's myn besluit)

En 't viesneusje met de moer naar 't tuchthuis. Daarmee is de Comedie uit.

Einde des Tweeden Bedryfs.

T W E E D E T O O N N E E L

W O U T E R , S N A R .

S N A R .

W

D E R .

DE ADELYKE LANDMAN,
DERDE BEDRYF.
EERSTE TOONEEL.

WOUTER, *liggende op een bos stroo met zyne eene hand onder 't hoofd, in een gevangenis, waar men een tafeltje en een' slechten*

stoel ziet.
Zo verr' ging dan de snoodheid des Presidents!...
ach!... Kan de hemel gehengen
Dat die booswigt een' onschuldigen in de uiterste schande zoekt te brengen?

Hy staat op.
Doch 's hemels bestier is ondoorgrondlyk en ik onderwerp my daaraan.

Hy schreit.
Maar, helaas! myn Vrouw en Dochter doen my weenen... Hoe zal 't met haar vergaan!
Ach Vader! nooit sneed my uw strafheid gevoeliger dan nu door het harte!....

peinzende.
Zo ik eens aan hem schreef... ligt dat het hem roerde en hy deelde in myne smarte...
Maar neen... want nu ik voor een' dief gaa, is de eer van ons geslacht reeds verkort.
'k Zal 't einde afwachten en nooit myn' naam openbaaren, zo 'k gevonnisd word.
Ach! hoe deerlyk....

TWEDE TOONEEL.

WOUTER, SNAP.

SNAP.

Wel, hoe gaat het? 't was een slecht bed, niet waar? maar wat kan 't scheelen?
Zo

Zo loopt het.....

WOUTER.

Welk een smaad!

SNAP.

Daar moest men om
denken, eer men begint te steelen.

WOUTER.

Ik heb nooit gestolen.

SNAP.

Ja, dat zeggen ze allen. Geen

die zich niet beklaagt.

Het gantsche kot is vol schelmen en guiten; en als men
hen de oorzaak vraagt,

Zyn ze zo onnozel als lammren.

WOUTER.

Myn Vrind! zal men my

in 't kort verhooren?

SNAP.

Daar weet ik niet van; maar jouw fameljaire uitdruk-
king klinkt me vreemd in de ooren.

Myn jouw Vrind te hieten! Denkje dat ik de vrindschop
van dieven begeer?

De droes mag jouw vrind zyn!... 't Was jouw ook geen
schande myn te noemen: Menheer.

'k Hiet Snap, hoor je 't? Al de boeven zeggen, Men-
heer Snap, als ze iets vraagen willen,

En dat past ook; want ik meen dat wy met malkandren
geen kleentje verschillen:

Ik heb een deftig ampt: ik ben beëdigde Cipier van dee-
ze stad.

WOUTER.

'k Had u myn' vrind nooit genoemd, Mynheer Snap,
zo ik wist dat ge 'er tegen had.

'k Zag u aan voor een' mensch, en daarom verfloute ik
my u myn' vrind te heeten!

D

SNAP.

SNAP.

Zo hiel jy myn voor een' mensch!... Wat zou ik anders zyn? dat wou 'k wel reis weeten.

Lyk ik ligt na een kalf?

Ter zyde.

Hy droomt, denk ik.

WOUTER, ter zyde.

Zulk een man

kan my niet verstaan.

SNAP.

Wat pruttelje? ... dat ik jouw vriend niet weezen wil? daar kreun ik my niet aan.

Hoor: ik wil geen galgebrok tot myn' vriend hebben; neen: daar zel ik voor waaken.

WOUTER.

Welk een verneedring! ach! Vrouw!... Dochter!...

SNAP.

Gy hoeft

je om heur niet beangst te maaken.

Als, na jouw vonnis, miester Hans mit jouw een klein speulreisje heeft gaan doen,

Zal men heur wel bezorgen. In 't tuchthuis is plaats voor lui van heur fatsoen,

En jy zit hier wel. Voor myn magje, zo goed als je kent, jouw tyd verdryven

't Zal toch, denk ik, kort duuren, dat men jouw onder myn dak zal laten blyven.

Binnen willende gaan ontmoet by den Graaf van

Edelheim in de deur, en neemt schielyk den

boed af

Ha, ha! zyne Excellentie! uw Dienaar.

DERDE TOONEEL.

GRAAF VAN EDELHEIM, WOUTER, SNAP.

EDELHEIM, *binnentreedende, tegen Snap.*

Waar is uw
gevangene, Snap?

SNAP.

Daar, Mynheer!

EDELHEIM, *tegen Wouter.*

Myn Vrind! Wat nootlot treft u!

SNAP, *ter zyde, schimpende.*

Vrind!

Ja schoon: doch 't is om de grap.

WOUTER.

Het zelfde, Heer Graaf, dat me altyd vervolgde.

EDELHEIM.

Mèn be-

ticht u onrechtvaardig:

Ik kan aan uw schuld geen geloof slaan: neen; ik houd
u nog myn achting waardig.

Zoud gy, vyftien jaar voor doorëerlyk bekend, tot mis-
daaden overflaan?

WOUTER.

De hemel weet of ik ooit van 't spoor der reinste eerlyk-
heid ben afgegaan.

EDELHEIM.

Maar waarmee beschuldigt men u? men hoort zo ver-
schillig daarvan gewagen.

SNAP.

Hy stal, heer Graaf.

EDELHEIM, *gemelyk tegen Snap, dien by een
teeken geeft van binnen te gaan.*

Raakt het u? als ik uw antwoord be-
geer, zal ik u vraagen.

D 2

VIER-

Men vond in myn huisje aan de deur een goudbeurs,
die met overleg gewis
Door een gaatje, 't welk ik bedenk dat in onze deur
was, gestoken is.
Gy waart pas weg. De wacht overviel me en zeide,
onkundig van zulk een loosheid,
Dat het de goudbeurs van den President was.

WOUTER.
EDELHEIM.

Wat vermoeden!
den! welk een boosheid!
Ik merk uwe onschuld klaar. Maak nu van uw' waaren
stand geen geheimnis meer.
't Is noodig dat ge uwe afkomst my nu doet weten.

WOUTER.

Wat vergt ge my, Mynheer?
Gy zult die weten, als ik in staat ben myne onschuld
aan den dag te leggen,
Maar eerder niet. Ik bid u, zeg niets daarvan.

EDELHEIM.

Neen; ik
wil 'er elk van zeggen,
Ieder opmaaken, en den Stadhouder smeeken. Morgen,
daar is myn hand,
Zult gy uit dit schandlyk kot zyn: maar, myn Vrind,
het verstrekt u tot geen schand.
Deugd en onschuld verspreijen in den diepsten kerker
haar lieflyke stralen.
Doch gy zult het hier mischien slecht hebben en aan geld
zal 't u gewis faalen.

Hy

Hy bied Wouter een goudbeurs aan.

Daar hebt gy vyftig pistoolen. Bedien 'er u van in noodwendigheên.

WOUTER.

Behoud uw geld, Heer Graaf. Gy maakt my beschaamd.

EDELHEIM.

Hoe!

gy krygt het slechts ter leen.

Als gy met uw' Vader verzoend zyt, ontfang ik 't weêr zonder tegenzeggen.

WOUTER.

Welk een goedheid!... Neen, Mynheer....

EDELHEIM, *de beurs op de tafel leggende.*

'k Neem 't

niet weêr. Laat het op de tafel maar leggen,

Opdat de Cipier 't zie. Dat volk, geld ziende, word 'er veel belcefder door.

'k Wil niet dat hy u voor behoefstig houd.

Hy roept aan de deur.

Holla! hei! is

'er geen gehoor?

V Y F D E T O O N E E L.

GRAAF VAN EDELHEIM, WOUTER, SNAP.

W at is 'er, Graaf? (ter zyde.) Ei! geld op tafel!

EDELHEIM.

Pas dien

man wel op, of gy moogt vreezen.

Hy stal niet en is van adel.

WOUTER.

Och! zwyg, Mynheer.

EDELHEIM, *tegen Snap*

Gy kunt verzekerd weezen

D 3

Dat,

Dat, zo ge uw' pligt vergeet en hem in 't minst beledigt,
 schoon 't maar kortswil schyn....

SNAP, *telkens naar de beurs ziende.*

't Is ganisch myn gewoonte niet, Heer Graaf, schots
 tegen myn gevangens te zyn.

Ik gaa met heur altyd heusch om.

Ter zyde, en naar de beurs ziende.

Dat is wel een beurs van

zestig pistoolen.

WOUTER, *tegen den Graaf.*

Ik bid, steek 't geld weêr op.

SNAP, *tegen den Graaf.*

'k Zal 't bewaaren en hem

't geen door hem word bevolen

Voor een' billyken prys bezorgen.

EDDELHEIM, *ter zyde.*

Wie of al meê van bil-

lykheid spreekt!

Tegen Snap.

'k Belaste u reeds te zwygen. Laat ons alleen en zorg
 dat hem niets ontoreekt.

SNAP, *in 't been gaan, ter zyde.*

Daar steekt wat achter. De hamer! zestig pistoolen!

WOUTER.

Heer Graaf!

'k ben vol schroomen

Voor myn Vrouw en Dochter.

EDDELHEIM.

Vrees daar niet voor, ik

zal...maar daar zie ik ze komen.

ZESDE TOONEEL.

GRAAF VAN EDELHEIM, WOUTER,
MARGARETA, THEREZIA.

MARGARETA, *baar' man in de armen vliegende.*

Myn waarde!... *o* Hemel!

THEREZIA, *baar Vaders band kufende.*

Och! lieve Vader!... *o*
welk een naare omstandigheid!

WOUTER.

Weest beiden getroost! Vertrouwt op den hemel! Stelt uw hoop op zyn beleid!

'k Gevoel my reeds opgebeurd. Ziet den Graaf, die zich niet heeft weêrhouden kunnen

Van my, ongelukkigen, in dit aaklig kot zyn bezoek te vergunnen.

THEREZIA, *tegen den Graaf.*

Gy hier, Mynheer! Vergeef 't my: 'k zag u niet. He-
laas! myn geest is gantsch verdoofd.

Hoe droevig is dit! ach! Wie zou dit, zo 't ons voor-
speld waar', hebben geloofd?

Help! ach! help ons! Vlieg naar den President! kom.

'k Wil meêgaan, en ook myn Moeder!

EDELHEIM.

Neen, myn Schat! Gy moet by hem niet gaan. 'k Zal
by de Weêuw van myn Vaders Broeder

U brengen en naar den Stadhouders gaan.

Tegen Wouter.

Hy stond gisteren

niemand te woord,

Want hy kwam laat.

WOUTER.

Wie is 't?

D 4

EDEL-

DE ADELYKE LANDMAN,

EDELHEIM.

De Graaf van Urfelli.

WOUTER.

'k Heb dien
naam meer gehoord.

THEREZIA.

Kom, Graaf! laat ons dan naar hem toevliegen: kom,
fchielyk.

EDELHEIM.

Naar myn overleggen,
Is 't beter dat ik vooruit gaa, en het u, als gy komen
moet, laat zeggen.

ZEVENDE TOONEEL.

GRAAF VAN EDELHEIM, WOUTER, MAR-
GARETA, THEREZIA, LUIKES, SNAP.

LUIKES, by 't indringen door Snap wederhouden
wordende.

Seldremment! ik wil em zien, 't is me buur.

SNAP, wyzende op den Graaf.

Daadlyk als

die Heer heenen gaat.

LUIKES, zuchtende.

Blakftiens! daar is hy!

Hy vat met zyn twee een van Wouters banden.

Myn goeije Wouter! brogten ze
jou hier, kameraed!

Dat is slecht, vermoerd slecht: maar hoe heb jy 't?

WOUTER.

Och!

Luikes! dat kunt gy wel gisfen.

LUIKES, terwyl de Graaf Snap wenkt om heen
te gaan.

Slapperloot! 'k Wil hier veur jou zitten, al zou ik er me
Koeijen om misfen

En

En me twee geiten, die ik op stal hou... ik bid, Treze, huil toch zo niet...

Hy veegt zyne oogen af.

Maer ik mot er, by me sjan! zelfs om graejen,

Hy ziet Margareta aan.

Hy zel 'er

uit, Vrouw Margriet,

Al zou... maer de Graef ook hier? Die zel 't wel red- den. Laet et hem maer bevolen.

Tegen den Graaf.

Och, Menheer! doe et toch! Me buur is een braef kae- rel en heit nooit estolen.

Jy zelt em wel laeten gaen, is 't zo niet? Zie, 'k Heb Treesje allang lief had,

Maer, as je Wouter loslaet, stap ik er of, dat doe ik; verstaeye dat?

En, zo 'k heur ontmoet en ze lagcht, dan zel ik voort ien aëren weg gaen loopen,

Allien opdat ik niet op nieuws van die henkersche liefde word bekropen.

Het valt me wel vermemd bitter, doch eerlykheid gaet ummers boven all'.

Al bin ik maer ien boer, 'k mot toch elk zien te helpen uit zen ongeval.

EDELHEIM.

Gy zyt een voorbeeld van deugd en getrouwheid, en verdient te zyn geprezen.

LUIKES.

Hoe hiet je op Treesje bint, jy kent, bylo! niet hieter as ik op heur wezen:

En evenwel, mits dat je em gaen laat, zie ik er van of, maer 't is mit smart.

WOUTER.

Luikes! ge ontroert my en beschaamt veel Grooten; gy hebt een meelydend hart,

Daar zy 't schier nooit bezitten.

EDELHEIM, *tegen Wouter.*

Nu, waarde man, 'k vlieg heen
om u te doen slaaken.

Tegen de Vrouwen.

Komt, gaat meê naar myn Tante: ik zal u in 't kort
blyder nieuws deelachtig maaken.

Luikes blyft hier; denk ik.

LUIKES.

Vast; ik gae van me buur niet:
en de eerste, verdord!

Die hem antast, zel van me vuisten proeven.

EDELHEIM, *tegen de Vrouwen.*

Haasten we
ons; de tyd is kort.

MARGARETA, *Wouter ombelzende.*

Vaar wel dan, lieve Man!

THEREZIA, *baaren Vader kussende.*

Schep moed, Vaderlief! 'k hoop
u haast te zien ontslagen.

WOUTER, *bedrukt, eerst tegen zyne Vrouw,
en dan tegen zyne Dochter.*

Vaar wel!... Vaar wel!

THEREZIA.

Wat ben ik ontroerd!

EDELHEIM, *de Vrouwen als meesleepende.*

Komt; laat ons
ons ontwerp niet vertraagen.

AGTSTE TOONEEL.

WOUTER, LUIKES.

LUIKES.

* **W**il nou wel wedden, Buur, dat je gaauw vry
zelt weezen. Schep moed; hou je braaf.

Hy ziet de beurs leggen.

Maer, de droes! ien goudbeurs op taefel!

Wou.

WOUTER.

De Graaf drong ze my op.

LUIKES.

Wie? de Graaf?

Nou; die Heer is toch vermoerd goed. Zou hy daer-
door ligt jouw vrydom erlangen?

Men krygt alle ding deur geld. Nog onlangs wierd er
ien moordenaer evangen;

Elk zei; hy most op 't rad; maar men vulde de handen
van de President:

Uit brak hy. Toen wierd ien prokkereur en ien arme
hals van hier omtrent

Gelyk eplakt. De bloed wierd opgeknoopt, omdat hy
zich niet los kon kooppen,

Hoewel hy maer zes gulden etaekt had; en de prokke-
reur liet men loopen,

Schoon die guit verscheiden schelmstikken edaen had. Hy
stal duizendmael meer;

Maer zen Vrouw brogt de President ien goudbeurs. Blak-
tiens! dat is hem gien eer....

't Was toch vermoerd raer dat hy lest me in den mond
liep, toen hy Treesje wou zoenen.

Ik kon hem niet, en had em haest anefeld om em de
huid deeg te boenen.

Had ik em maer enekt, daer was niet an verbeurd en
dan zat jy hier niet.

Hy houd ien Avekaet nae, die veur zen linkerman dient
en Grypert hiet,

Die 't rechte krom en 't kromme recht maekt; trouwens!
dat kennen ze allen: maer echter

Gien ien zo as hy. Elk gebruikt hem, die ien slechte
zaek brengt veur de Rechter.

Hy is zo wat in de boeijen, maer ik weet niet hoe 't
hiet... Genog daarvan;

Hy houd veul van geld...zacht...daer komt hy met
Snap.... wys em nou je goudbeurs an.

N E.

NEG ENDE TOONEEL.

GRYPERT, SNAP, WOUTER, LUIKES.

SNAP, *ter zyde tegen Grypert, waarna by
terstond binnen gaat.*

Daar zit hy, Mynheer! Spreek bedaard met hem; hy
is ruim by kas: hy kan dokken.

GRYPERT, *tegen Wouter, die van den stoel opstaat.*
Zyt gy die Wouter, die dief, die om een goudbeurs voor
't Gerecht is getrokken?

WOUTER.

'k Ben Wouter, maar geen dief.

GRYPERT.

Dat 's de vraag niet.

De beurs ziende, ter zyde.

Ei! ei!

LUIKES.

Jouw Die-

naer, Avekaet.

Help em uit dit gat; hy zel 't betaelen en is onschuldig,
inderdaed!

Zo waer as ik Luikes hiet.

GRYPERT, *tegen Luikes.*

'k Moet met hem alleen zyn,

om des te bekwaamer

Hem over zyn delict te ondervraagen. Gaa zo lang by
Snap in zyn kamer.

LUIKES.

'k Zel dan heengaen. Buurman, hou moed. Menheer,
help er hem toch vleugelsvlugt uit:

'k Zel dan drie jaeren jouw tuin bewerken, al geef je
myn gien kopre dait,

TIEN.

TIENDE TOONEEL.

GRYPERT, WOUTER.

O GRYPERT, *nu en dan naar de beurs ziende.*
 m kort te gaan, Wouter. Men zal, zo gy myn^r
 raad volgt, uw misdaad bedekken;
 Zo niet, moet ge voor Galeiroejer van daag naar America
 vrtrekken.

Ter zyde.

Hoe komt hy aan dat geld?

WOUTER.

Mynheer, daar is niets, waar-
 toe 'k niet zou overgaan

Om myn onschuld te toonen, zo 't met myn gewisfe
 en eer slechts kan bestaan.

Maar kan ik, zonder verhooring, gevonnisd en naar boord
 worden gezonden?

GRYPERT.

Wat hulp dat? Gy zyt overtuigd: 't gestolen goud is in
 uw schuur gevonden

Hy legt zyn band op de beurs.

Maar, van waar die beurs?

WOUTER.

Zy behoort den Graaf van Edel-
 heim in eigendom.

Hy drong ze my op.

GRYPERT.

Loojjes; loopjes; ik laat my zo niet
 doeken: kom, kom;

Jy weet den weg wel om beurzen te krygen, gelyk gis-
 tren is gebleken;

Maar dat een, die crimineel zit, geld heeft, daar heb
 ik nooit van hooren spreken.

Hy

Hy legt weder zyn band op de beurs.

Doch om voort te gaan, en myn' voorslag te doen...

*Ter zyde, terwyl by de beurs in de band neemt
om haan zwaarte te voelen.*

De deksel!

ze is wel gespekt.

Tegen Wouter.

Om dan myn' voorslag te doen...

*Ter zyde, terwyl by de beurs beziet en neerlegt.
't Is alles goud!*

Tegen Wouter.

Dient dat

u eerst word ontdekt,

Dat de President zin heeft in uw Dochter, en haar gelukkig wil maaken

In alle eer en deugd door een geheim huwlyk. Men hoort meer van zulke zaaken.

Ras; besluit en ontbied uw Dochter.

Ter zyde, en ziende naar de beurs.

Dat schoone geid!

Tegen Wouter.

Nu, spreek;

ja of neen.

WOUTER.

Verächtlyk mensch! kruipende slaaf van een' snooden Rechter! laat my alleen.

Voort vanhier! Stuur my, onschuldig, naar boord; slaa me vry in banden of ketens!

'k Zal die draagen tot redding van de eer myner Dochter en rust myns gewetens.

Zeg uw' Heer dat ik liever wil sterven, dan leeven met laster en schand.

GRYPERT, *vergramd.*

Gy scheld nog! 't zal uw heurt worden. Gy moet heen, wyst gy myn' raad van de hand.

Doch 'k zie uw Dochter.

E L F.

ELFDE TOONEEL.

GYPERT, WOUTER, THEREZIA.

THEREZIA.

Och Vader! 'k had geen duur, ik kon u niet alleen laten.

GYPERT.

't Is goed dat gy komt: gy kunt hem verlossen, en niets anders kan hem baaten.

Gy hebt hem lief: niet waar?

THEREZIA, *Wouter de hand kussende.*

Ik.... och Vader!... zou'iku niet?... maar wat ik hoor?

Kan ik u verlossen? toe, zeg my ten eersten, Vader: waarmede? waardoor?

GYPERT.

De President zal u in stilte leeren hoe geuw' Vader kunt bevryden.

WOUTER, *tegen Therezia, wyzende op Gypert.*

Hy is een sluode!...

GYPERT.

My nog te schelden! Wat moet een

Advokaat al lyden!

En welk een geduld oefnen!

THEREZIA, *peinzende.*

Wat wil men?... O! Ik

merk al wat men begeert.

Ik zal myn' Vader moeten verliezen, of dulden dat men my ontteert.

Wat kies ik?... Hemel!

WOUTER.

Gy moogt niet kiezen, kind!

dat 't geen eer en deugd gehengen.

GRY.

GRYPERT, *schimpende.*

Vast; want die eer zal u op de Galei, en die deugd haar
in 't tuchthuis brengen.

THEREZIA.

Vader, wat zal ik?....

WOUTER.

Volg 's Hemels raad. 't Voegt
ons nooit kwaad te doen om iet goeds.

THEREZIA.

Maar de Graaf is immers naar den Stadhouder; 'k hoop
nog: ik heb nog wat moeds.

GRYPERT.

Denkt gy dat de Stadhouder om den Graaf den Presi-
dent voor 't hoofd zal stooten?

De ravens pikken elkaër nooit naar de oogen, kind. Zo
is 't ook by de Grooten.

't Raakt ook dien heer niet; want vóór zyn komst zat
uw Vader reeds in hechtenis,

Dien men gelyk een' dief kan vonnissen, terwyl 't bewys
volledig is....

Maar waartoe met u te hasplen? 'k Wil hem tot zyn
reize doen vaardig maaken.

THEREZIA, *Grypert, die heen wil gaan,
ophoudende.*

Eén oogenblik.

Zy treed op zyde in een peinzende houding.

GRYPERT, *eerst ter zyde, en na een poos toevens
voorts tegen Therezia.*

Zy bedenkt zich.... Wel nu?

THEREZIA.

Zal Vader, als

ik 't zeg, vry raaken?

GRYPERT.

Zo dra gy meêgaat.

WOUTER.

Wat vraagt gy, kind?

THE-

THEREZIA.

Och! de Graaf blyft weg.

GRYPERT.

Nu, talni

niet meer;

Anders moet uw Vader straks naar boord.

THEREZIA.

Zal ik hem in

vryheid zien, Mynheer,
Eer ik u volg?

GRYPERT.

Ja.

WOUTER, tegen *Therezia*.

Hoe nu! Zoud ge u en uwe Ouders
met fchande bevelken?

THEREZIA, tegen *Grypert*, met een diepe
zucht.

Stel Vader dan in vryheid; ik zal met u naar den Prefi-
dent vertrekken.

WOUTER, *verfchrikt en toornig te rug*
treedende.

Hemel! is het myn kind dat zo spreekt...? Neen; ik zie
u niet meer daarvoor aan.

Ik vervloek uw geboorte!

THEREZIA, *aan Wouters voeten vallende.*

Och Vader! och lieve Vader!

Laat my begaan.

Vervloek myn geboorte niet! Hoor my, eer gy my met
uw' vloek wilt belaaen.

Ik zocht u te bevryden.

WOUTER.

Hoe! onbeschaamde! door uwe
eer te verfmaaden!

THEREZIA, *bem een mesje vertoonende.*

Dit mesje had my gered.... maar ach! uw vloek doet
my fiddren.

E

GRY-

G R Y P E R T, *ter zyde.*

Wat zal dit?...

W O U T E R.

Dat mesje, zegt gy!... Wat woud gy daarmee doen?
Spreek, Dochter. Wat was uw wit?

T H E R E Z I A.

Welään! ik zal, ik moet het zeggen om uw' vloek niet mede in 't graf te draagen.

Daardoor hoopte ik u te redden en van den Galeidienst te zien ontslagen.

't Was uit vrees dat de Graaf, om zyn' Neef, niets mogt verwerven, dat ik besloot

Zy wylt op Grypert.

Met deezen verleider te gaan, mits dat ge, vooraf, uw vryheid genoot.

Dan dacht ik den President te voet te vallen, of ik hem kon verzachten;

En zo dat all' niet help, dan had ik....

W O U T E R.

Hemel! wat wa-

ren dan uw gedachten?

T H E R E Z I A.

Dit mes my in 't hart gestooten.

G R Y P E R T.

Zy raaskalt; de meid is niet wel by 't hoofd.

W O U T E R, *Tberesia tederlyk aanziende.*

Gy zyt dan nog die dochter, waarvan ik my altyd veel vreugd heb beloofd!

Leef, Voorbeeld van vaderliefde!'t Is 't grootste kwaad zich 't leven te verkorten.

Vertrouw op 's Hemels voorzorg.

T H E R E Z I A.

Vader! ach! uwen vloek op my uit te storten!

W O U -

WOUTER, *haar opbeffende.*

Verr' van daar, myn Kind. Wacht myn' zegen, mits dat gy dat voorneemen verbant.

Geeft my 't mes.

GRYPERT, *terwyl Therezia het mes aan Wouter geeft.*

Geweer past geen' gevangen. Hier dat mes! dat mes aan een' kant.

WOUTER, *'t mes wegwerpende, waarna Grypert het opneemt en by zich steekt.*

Snoode! gy moest.... maar leef tot uw straf.... schep moed, myn Kind! Laat de hoop u streelen!

De Graaf.....

THEREZIA.

Och! 'k ben raadloos.

GRYPERT.

Holla! hei!

TWAALFDE TOONEEL.

GRYPERT, WOUTER, THEREZIA, SNAP.

SNAP.

Mynheer!

wat is 'er van uw bevelen?

GRYPERT, *tegen Snap, die daarop heen gaat.*

Roep den Korporaal der Galeiroeijers.

THEREZIA.

Ach! Waartoe? och!

wat gaat my aan!

GRYPERT.

Om de gevangens meê te neemen. Ook zal uw Vader toe moeten staan

Dat men hem, om niet te ontvliên, een' keten om 't been slaat als die andre boeven,

Die, tot den roeibank verwezen, aan de haven tot op
zyn komst vertoeven.

THEREZIA.

En dat zo schielyk?

Ter zyde.

Waar of de Graaf blyft!

Tegen Grypert.

Dat kan niet gaan

met zulk een' spoed.

DE RTIENDE TOONEEL.

GYPERT, WOUTER, THEREZIA,
YZERSLAG.

Wat wil Mynheer?

YZERSLAG.

GYPERT.

Die man moet meê. Laat hem
den keten voort aan 't been doen.

YZERSLAG, *binnengaande.*

Goed.

THEREZIA.

Hoe! Vader geboeid!

Ter zyde.

Helaas! waar toeft de Graaf? Zou

hy ons mischien vergeeten?

Ligt kwam de President hem vóór: dan zal hy geen
middel tot redding weeten.

*Tegen Yzerflag, die, met een' keten opkomende en
naar Wouter toegaande, door haar word te-
gengehouden.*

Weg, ontmenschte!

WOUTER.

Wees bedaard, Dochter. De Hemel
zal ons ter rechter tyd

Een'

Een' redder zenden.

GRYPERT, *spottende.*

Dien moogt gy wachten als gy in

Amerika zyt.

Wees dan maar te vreden.

WOUTER.

Spot vry, Mynheer ; en ver-
maak u in my te kwellen.

Uw tyd genaakt ; de straf volgt op 't kwaad, schoon
de hemel die schynt uit te stellen.

THEREZIA.

Maar kan men hier nu een vonnis stryken, zonder dat
de Stadhouder 't weet ?

GRYPERT.

Het vonnis over uw' Vader en andren was vóór zyn
komst al gereed.

De President regeert hier nog en heeft nog 't gezag niet
overgedraagen :

Dat geschied morgen.

THEREZIA, *zeer mismoedig.*

Rampzalige ik ! wat kan ik doen dan
schreijen en klaagen ?

VEERTIENDE TOONEEL.

GRYPERT, WOUTER, THEREZIA, YZER-
SLAG, SNAP, *in de deur*, LUIKES.

LUIKES, *binnenstuivende, na Snap in de deur*

Gantsch bloed ! hoe zel 't hier ofloopen ?
voorby gedrongen te zyn.

THEREZIA, *naar Luikes toefsbietende.*

Luikes ! loop

toch, zo drá als 't mooglyk is,

Naar den Stadhouder toe ; by hem zult gy den Graaf
vinden ; dat is gewis.

Men wil myn' Vader terstond wegbrengen : ik durf hem
waarlyk niet verlaaten :

70 DE ADELYKE LANDMAN,

Ik volg hem tot aan 't eind van de waereld. Vlieg,
Luikes! ras of 't kan niets baaten.

'k Weet niet hoe 't hier gaat. Men pleegt hier geweld.
Zy zyn tygers in menschenfchyn.

LUIKES.

Moers! Ik wou wel rais zien wie me buur andorst, zo
lang as ik hier zel zyn.

YZERSLAG, *in fchyn dreigende.*

Hou je stil of ik neem je ook mee.

LUIKES, *vergramd.*

Myn, zegje? Veulëer

zou de droes je haelen.

Verdord! Korperael! kyk: al was je korperael van al
de korperaelen:

'k Vrees niet, al stongden jouw knevels nog zo bars, en
al keek jy nog zo fel.

Ik bin zo eerlyk as me buur, en die is onschuldig; dat
weet ik wel.

GRYPERT, *tegen Yzerflag en op Wouter wyzende.*

Pak hem aan.

LUIKES, *zich voor Wouter stellende en fchreeuwende.*

Moord! brand! ik zel 't niet veelen.

WOUTER, *tegen Luikes.*

Vrind; men

moet voor de overmagt zwichten.

THEREZIA.

Gaa toch heen, Luikes! uw welmeenendheid kan hier
voor ons niets nuts verrichten....

Of wilt gy myn verzoek niet voldoen?

LUIKES.

'k Wou wel veur

jou sterven; ik vlieg heen.

Maer, as ik die vermoerde vent mit zen knevelsiens ong-
der kryg, ik meen

Dat et em heugen zel.

*Hy loopt met een' waart de deur uit, Snap voorby-
fchietende, die binnen komt.*

V Y F.

VYFTIENDE TOONEEL.

GRYPERT, WOUTER, THEREZIA, YZER-
SLAG, *nog met den keten in de hand*, SNAP.

GRYPERT, *tegen Snap.*

Haal hem weêrom.

SNAP, *na even binnen geweest te zyn.*

Hy is voort

en niet in te haalen.

YZERSLAG, *ter zyde.*

Die Julfes smaakt me: hy is goedhartig.

GRYPERT.

De tyd verloopt:

laat ons niet draalen.

THEREZIA, *Grypert te voet vallende.*

Ach! Kende ge ons geflacht.....

WOUTER, *tegen Therezia, haar opbeffende.*

Wat zou 't baaten? en

deernis!.... daar weet men niet van.

Het is zekerlyk met me omgekomen, zo de Graaf my
niet redden kan.

YZERSLAG, *tegen Grypert.*

Mynheer! 'k Geloof dat de man geen fchuld heeft: al-
thans 'k zou zulks van hem betrouwen.

SNAP, *tegen Grypert.*

Zie daar leit nog een beurs, Mynheer.

GRYPERT, *de beurs neemende en by zich
steekende.*

Goed; ik zal die

à deposito houên.

Ter zyde.

Dat 's item zo veel; dat is afval.

Overluid tegen Yzerflag.

Waar wacht gy na? gaa voort

met uw zaak.

YZERSLAG.

† Is wel.

THEREZIA, *de eene hand van Wouter kussende, terwyl Yzerflag aan de andere en 't eene been hem den keten vast maakt.*

Myn lieve Vader!

WOUTER, *haar ombelzende.*

Ach! Dochter!

GRYPERT, *tegen Yzerflag.*

Zorg dat hy

geen beweging maak;

En als hy schreeuwen wil, steek hem dan een' doek in den mond.

WOUTER,

Ik zal wel zwygen;

‡ Zal myn lot afwachten.

Tegen Therezia.

Gaa by uw Moeder, eer zy

die tyding kan krygen.

THEREZIA.

Vader! ze is by een Tante van den Graaf, en op zyn' raad gaf zy haar stem

Om daar te blyven, maar 'k vloog hier heen... Wist zy wat hier gebeurt!.....

GRYPERT, *tegen Yzerflag.*

Voort met hem.

YZERSLAG, *binnengaande.*

Ik zal een' soldaat roepen.

WOUTER, *Therezia by de hand vattende.*

Vaar wel! Bedaardheid kan best

den druk verzachten.

Groet uw Moeder; blyf dengdzaam, Dochter, en vertroost u steeds met die gedachten,

Dat wy, zo ik u en die dierbaare Vrouw voor altoos verlaaten moet,

El-

Elkaer in beter staat.

THEREZIA, *Wouter om den bals vallende.*

Ik kan 't niet uitstaan!

WOUTER, *baar in zyn armen drukkende.*

Ween niet,

Kind; hervat uw' moed:

'k Had nooit den mynen zo noodig, als nu 'k zie hoe myne elenden u drukken

In dit afgryslyk oogenblik, waarin men ons van elkander zal rukken.

THEREZIA.

Och! 'k zal 't besterven zo 'k u missen moet.

ZESTIENDE TOONEEL.

WOUTER en THEREZIA, *in elkanders armen;*

GRYPERT, SNAP, YZERSLAG, KOEN-

RAAD, *in 't geweer.*

GRYPERT, *Yzerslag en Koenraad ziende.*

Daar zyn

ze: gaat voort met hem heen.

WOUTER, *zyne Dochter kussende.*

De hemel zegene u, gelyk uw Vader steeds voor u in zyn gebedn.

GRYPERT, *toornig tegen Yzerslag en Koenraad.*

Nog eens; vertrekt met hem. Hoe zal 't hier lukken?

Zy rukken Wouter uit de armen van Therezia.

WOUTER, *in 't beengaan.*

Vaar wel,

Dochter! troost uw Moeder.

Laat u niet verleiden. Gy verstaat my. Vaar wel!

THEREZIA, *hem willende volgen en door Snap tegengebouden.*

Myn Vader! myn behoeder!

74 DE ADELYKE LANDMAN,

Ik verlaat u niet, neen: ik wil met u gaan, al bekocht ik 't met de dood.

GRYPERT, *door eene andere deur binnengaande, tegen Snap.*

Houd haar op.

ZEVENTIENDE TOONEEL.

THEREZIA, SNAP.

THEREZIA, *al worstelend door Snap tegengehouden, totdat zy op den stoel in zwym valt.*

'k **B**id, laat my!... ach! 't is of ik sterf.
SNAP, *na een' korten poos haar in koelen moede met een' schamperen lagch te bebben aangezien.*

Ho! ho!

zy heeft nog geen' nood.

'k Docht dat ze storf: ze is maar flauw. Ik ken die vrouwenloopjes, die meisjeskuuren.

Ik zie er van of. Ik mag hier me wyf mit heur doosje duvelsdrek stuuren.

Einde des Derden Bedryfs.

V I E R.

VIERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

DE PRESIDENT, *in zyn binnenkamer op een'*

I *leuningsstoel gezeten en in 't zwart gekleed.*
Ik verlang al te verneemen hoe het met dien stuggen boer is vergaan.

Zyn Dochter, hoopte ik, zou ten minsten me eens komen sneeken om hem te ontslaan,

Maar neen, zy blyft weg. Had zy myn' wensch toegestemd, dan waar' hy losgelaaten;

Want zyn bewilliging, had zy dat maar gedaan, kon my schaaden noch baaten.

In 't bereiken van myn oogmerk waar' myn' Neef de zwaarste slag toebereid.

Maar 'k wil nu my op haar wreken, zo zy nog blyft by die hardnekkigheid,

Door den vaer naar zee te zenden: anders had ik zyn kwaad bescheid vergeeven,

En uit den grap, om den Graaf te tergen, die meid tot myn maitres verheven....

Hy staat op.

Waar of de Advokaat blyft? Ik ben benieuwd of hy naar myn' wensch slaagen kon.

't Is goed dat dit gantsch geval zo spoedig zal afloopen als het begon.

't Kon my anders by den Stadhouders nadeel doen. Is de kaerel vertrokken,

Dan kan ik my redden.... maar.... wat of mynscheelt? ik was nimmer zo verschrokken.

't Hart klopt my... Men klaagt, hoor ik, over my; en vrinden heb ik lang gemist....

Doch wat zegt dat?.... Heb ik geen vrinden onder 't volk, ik heb die in myn kist,

Die veel vermoogen, en op wier hulp ik my betrouw: maar 'k zie Grypert komen.

DE ADELYKE LANDMAN,
T W E E D E T O O N E E L.
DE PRESIDENT, GRYPERT.

W el; hoe is 't? kan ik 't meisje wachten? of heeft de vaer de reize aangenomen?

GRYPERT.

Hy is al weg; hy wilde niets hooren; hy dreigde en schold, door toorn vervoerd.

De Dochter stoof binnen, en door haar schreijen maakte ze my schier ontroerd;

Ja zo ik my niet gewend had de deugd als een harsfenschim te verzaaken,

Zy had haar misfchien in my werkzaam en my mededogend kunnen maaken.

PRESIDENT.

Zo verkoos zy dan liever haar' Vader te verliezen?

GRYPERT.

Om hem te ontslaan
Bedacht ze een list, en scheen zich te willen schikken:
zo stelde zy zich aan.

Maar toen Wouter 't oud liedje van deugd en eerlykheid begon op te zingen,

Zei ze, dat ze zich vermoord zou hebben, zo gy haar had zoeken te dwingen.

Zy trok het mes uit haar zak: hier is 't.

PRESIDENT.

Dat meisje schort
het vast in de bol.

Gy had haar moeten doen opsluiten, want nu brengt zy al de stad op hol.

GRYPERT.

Toen men haar' Vader wegbragt, liet ik haar weerhouen;
doch zo gy mogt vreezen

Dat

Dat zy hem is gevolgd, verjaag die zorg vry. Hy moet nu al in 't fchip weezen.

't Is een voordewind en al het volk reeds aan boord. Ik zorgde nog altyd

Dat de Stadhouder op uw Neefs raad Wouter mogt verhooren tot uw' fpyt;

Maar nu, fchoon hy daarop toelei, word vergeefs ons hoofd daarmede gebroken.

Want wie zou den boer kunnen weerbaalen, wanneer hy in zee is geftoken?

PRESIDENT.

'k Weet niet wat my fchort; ik ben verlegen en niet alleen om dit geval:

Daar's over my geklaagd, 't welk de Stadhouder zekerlyk navorfchen zal.

GRYPERT.

Over u! Mynheer, dat 's onmooglyk. Wie 's zo stout van over u te klaagen?

PRESIDENT.

't Is evenwel zo. De Magiftraat heeft hem een groot gefchrift opgedraagen

Tegen ons beiden. Ik word befchuldigd van onrecht, kneevlary, geweld

En ik weet niet wat al meer; maar gy, dat ge u steeds liet omkooopen door geld,

Myn vertrouwling waart, en onder fchyn van recht my de beurs van 't volk hielpt firoopen.

GRYPERT, *fehertsächtig.*

Ik? liet ik me omkooopen? Wat heet men toch omkooopen? Is het dan omkooopen,

Als men van zyn party een paar doezyn pistoolen krygt tot een present?

Wie zou dat weigren? en doet men 't, men dringt daar op zo fterk, dat men 't in 't end

Wel moet aanneemen, als: laatst nog bragt een van myner Clienten partyen

My

My een rolletje met geld, opdat ik de zaak wat glad
mogt laten glyên,

En hy 't proces won. Schoon ik 't weigerde en het
pakje niet aanneemen wou,

De man stond 'er op, en bad sterk dat ik het ten min-
sten losmaaken zou.

Hy zei: Het is geen zilver, Mynheer! het is goud: ei!
voldoe myn verlangen.

'k Wist lang dat de heeren Advokaaten liever goud dan
zilver ontfangen.

Ik opende 't om hem niet boos te maaken, en hoor wat
ik 'er in vond.

Vier douzyn dukaaten, waarvan op elk een geharnast
mannetje stond.

Ik schrikte, en myn vast besluit om hem af te wyzen
wierd terstond verdreven.

„Hoe! (dacht ik) kan ik acht en veertig mannen in het
harnas wederstreeven?

„Neen; dat waar' roekloos. Men terg' 't gevaar niet en
zwichte by tyds voor 't geweld”.

'k Nam ze alzo met eerbied in huis: heet dat zich laa-
ten omkooopen door geld?

PRESIDENT.

Gy zyt nog grappig: maar ik vrees, men zal ons haast
een ander boekje leezen.

Wy hebben vyanden, Vrind.

GRYPERT, *verwonderd.*

Mynheer! Waarvoor kunt
gy toch bekommerd weezen?

Deed gy iets dat geene andren doen? Men zegt: daar
is onrecht door u geschied.

Wie kan dat bewyzen? en, 't was eens zo, hebt gy 't
recht van defensie niet?

Hoe! leeft de Advokaat Grypert niet nog? Myn trouw
is u dagelyks gebleken.

Ik kan immers ligt het Corpus Juris tot ons beider voor-
deel doen spreken.

Gy

Gy hebt geld afgeperst, zegt men. Ligt dat gy wel eens iets kreeg by geval,

Om een zaak ras afte doen. Gekheid! 't is om te lagchen; 't zegt nietmetäl.

Gy zyt de eenige niet. Hoe meent gy dat andere Rechters zich gedraagen?

Dat zy nimmer iets krygen? ô! Sommigen, die de Rechtbank onderschraagen,

Ontfangen geen geschenk; zelfs doen zy de menschen, die durven onderstaan

Hen iets aan te bieden, menigmaal wel met de rotting om de ooren slaan;

Maar hun Vrouwen zyn beter te spreken, mits niets daarvan hen komt ter ooren.

En zo is 't met u. Trachtte iemand u wel ooit door een geschenk te bekooren?

Ik kreeg het of uw Kamerdienaar: en als braave liên hebben we altyd

Het u ter hand gesteld. Onnoodig dan dat gy daarom bekommerd zyt.

Wy zullen 't niemand zeggen; en ik, wat my aangaat, weet my wel te redden:

Ook heb ik in de Rechtbank Vrinden, op wier trouw ik niet zou durven wedden.

PRESIDENT, *ter zyde.*

Hy is welgemoed; doch 't is my onmooglyk zo bedaard te zyn als hy.

DERDE TOONEEL.

DE PRESIDENT, GRYPERT, JAN.

JAN, *tegen den President.*

Mynheer! een Jood, die Izak heet, verzoekt u te spreken, zo 't mooglyk zy.

PRE-

80 DE ADELYKE LANDMAN,

PRESIDENT, tegen Grypert.

Een Jood!... wat of die?....

GRYPERT.

Hy heeft een proces, maar
is 't kwyf, en verdient geen gratie.

PRESIDENT, tegen Jan, die daarop heen gaat.
Laat hy komen.

Tegen Grypert.

Wie is 't?

GRYPERT.

Een naakte zwaluw, Mynheer,
als doorgaands zyn natie;
Een canaille, die met oude kleëren loopt by de boeren
op het land.

PRESIDENT.

Hy komt nu zeer te onpas.

GRYPERT.

Wat raakt u ook een kalis?
Wys hem van de hand.

VIERDE TOONEEL.

DE PRESIDENT, GRYPERT, IZAK.

W PRESIDENT, gemelyk tegen Izak.
at komt gy hier doen?

IZAK, verlegen.

Ai! Menheer! Neem et niet
kwalik!

PRESIDENT.

Wat heb je te zeggen?

IZAK.

Awai! wat ik 'eb, Menheer! dat wil ik jou tischchen
vier hogen uitleggen:

Jau, tischchen vier hogen. By 't leben van de Natie, 't
stik is van gewigt.

PRE-

PRESIDENT, tegen Grypert, die daarop binnen gaat.

Mynheer! Laat ons alleen.

Tegen Izak.

Nu, wat is het?

IZAK.

Oor, Mynheer!

'k bin goed bai gezicht.

Kyk; ik stae 't jou te zeggen. 'k Liep gistren van 'uis, deur 't bosch, mit me negotie

Verby Wouters schier: nou, daer zag ik, daer zag ik hairklein hal de commotie.

PRESIDENT, ter zyde.

Zou hy 't gemerkt hebben!

IZAK.

'k Zag jou daer met de groene klie. Jy waert et vast.

PRESIDENT.

Wat heb je meer te vertellen? Wat wil je daarmee zeggen, Hangebast?

IZAK.

Ai wat! laet me snakken. 'k Mot et zeggen al wierd er myn de 'als om gebroken.

Ik zag dat jy in Wouters 'uis een beers met geld deur de deer 'ebt gestoken.

Jau doch, deur de gaatje in de deur. Te 'uis was et dat Rachel me Vrouw me zei,

Dat Wouter, die heerlikke man, as een dief gestierd was naer de Galei,

Omdat 'y jou de beers kaapte: ik liep as een 'aas, die ze zoeken te stroopen,

Zo 'ard 'ier, dat 'et zwiet, mit hoorlof, my by de pokkel 'et neergelooopen.

Jau, al zou ik nooit gelijk hebben, ik mot doch zeggen van wat ik zag.

Al de volk is de goe man nagelooopen: 'y is by elk in beklag,

By Juden en Kristen. Menheer, laet hum doch los.....
ai! word niet ongedildig!

'Y is pas buiten: zend hum te paard na: Begotje! de
man is onschuldig.

Anders gae ik by de Stad'ouwer, want ik kan hum sprec-
ken mit fasoen,

En 'y wil hieder 'ooren.

PRESIDENT, *ter zyde.*

Dit verzet al myn bakens! Wat
zal ik doen?

*Hy bedenkt zich, haalt een goudbeurs uit en
vervolgt.*

Daar zyn vyftig pistoolen, en zo gy zwygen kunt zult
gy nog meer krygen.

Ter zyde.

Die gannif!

IZAK.

Na, na! om gien geld! Menheer, de man
môt los of 'k wil niet zwygen.

PRESIDENT, *ter zyde.*

't Is hem te min.

Tegen Izak na een' poos bedenkenz.

Hoor; ik geef 'er u vyfhonderd, eer gy
hier gaat vandaan,

Mits dat gy 't stil houd... en schoon gy 't zeide, nie-
mand zou 'er geloof aan slaan.

Ter zyde.

Zo hy het niet doet, dan laat ik hem mollen, dat 'er
geen haan naar zal kraaijen.

IZAK, *ter zyde.*

Nau; 't is doch viel... Ik bin een harme bloed, maer
ik laet me deur geld niet paaijen,

Al 'eb ik zeuven kinders, die myn om 't lyf loopen en
roepen om brood.

Tegen den President.

Vyf'onderd pistoolen, zegje! Die zouwen me redden
uit al men nood.

Maer

Maer wat zou dat? de heerlikke man zou dan in 't horigelik blyven leggen.

Na; na! 'aal hum voort weërom of ik stae et an de Stad'ouwer te zeggen.

PRESIDENT, *ter zyde.*

Hoe red ik dit?

Hy schelt; Jan komt binnen, tegen wien hy vervolgt.

Roep den Advokaat.

IZAK, *als Jan is beengegaan.*

'Oor, Menheer; be-

denk wat je wilt: maer

'k Mag lyën dat ik stom word, zo ik 't niet aan den Stad'ouwer openbaer.

V Y F D E T O O N E E L.

DE PRESIDENT, GRYPERT, IZAK.

Mynheer! wat is 'er van uw' dienst?

PRESIDENT, *ter zyde tegen Grypert.*

Ik ben zeer verlegen.

Hoe zal ik 't stellen?

Die rotzak moet aanstonds om een luchtje: die vagebond komt me vertellen.....

Z E S D E T O O N E E L.

DE PRESIDENT, GRYPERT, HOUVELD, IZAK.

D E HOUVELD, *tegen den President.*
 De Stadhouders, de Graaf van Urselli, beveelt Mynheer van stonden aan,

En u ook, Heer Grypert! ('t is goed dat gy hier zyt)
met my naar hem te gaan.

IZAK, *ter zyde.*

A wai! daer 'ebje 't.

PRESIDENT, *tegen Houveld.*

By den Stadhouder? Waarom? Kwam
u zulks niet ter ooren?

HOUVELD.

Niet recht; maar men heeft een' gevangen gevonnisd
zender hem te verhooren,

En zyne Excellentie wil zulks doen geschiën in zyn te-
genwoordigheid.

Luikes, een boer, droug door de wacht tot in de kamer
en heeft daar gezeid

(Anders wist men 't nog niet) dat Mynheer den man
reeds naar boord had durven sturen:

Want wie kan zich verbeelden, dat men iemand in den
tyd van weinige uren

Vangen en veröordeelen zou?

IZAK.

Puik! kiai! 'y is 'er vast

meë gekild.

De hemel is doch rechtvaardig!

PRESIDENT, *ter zyde tegen Grypert.*

Wat nu! 't loopt hier

voor ons droevig in 't wild.

GRYPERT, *ter zyde tegen den President.*

Zo men ons wil veroordeelen, kunnen we aan hooger
Rechtbank appelleren.

HOUVELD.

Mynheeren, laat ons gaan.

PRESIDENT.

'k Ben gereed.

Ter zyde tegen Izak.

zegt, wil ik u zweeren

Izak, zo ge iets

Dat

Dat gy morgen een lyk zyt.

IZAK, *alleen zynde.*

Jau dan; ik was doch liever

dood has een guit.

Maer 'k gae de Stad'ouwer staen te zeggen wat ik zag
en breng halles uit. . . .

Die vyf'onderd pistoolen 'adden me doch van de leege
beers geneezen.

Na! beter een harm en heerlijk Izrelliet als een ryke
schelm te weezen.

Einde des Vierden Bedryfs.

DE SECRETARIS des Graaven van Urselli zit in een groote Geboorzaal ter zyde van het tooneel aan een tafel, waaröp schryftuig, een schel en verscheiden papieren worden gezien: van deeze schikt by eenigen, op wier rug by iets schryft, die by vervolgens in de hand houd, de overige by malkander leggende: na een' korten poos vertoonen zich

DE GRAAVEN VAN URSELLIEN EDELHEIM.

URSELLI, tegen zyn' Secretaris, die op deszelfs komst is opgestaan.

Doe al de Collegien waarlchuuwen: de Bôo wacht de lyst: hy 's gereed.

*k Wil zelf de Requesten doorzien.

De Secretaris vertrekt, zeer eerbiedig groetende.

Tegen Edelheim.

't Is slecht dat iemand,

die myn ampt bekleed,

De moeite ontziet ('t geen dikwils gebeurt, Heer Graaf) om de Requesten te leezen.

Een Secretaris loopt ze maar door, en zo hy iemand gunstig moog' weezen,

Plooit hy zyn bericht en verzend wel de antwoorden, die hy stelde in 't verbaal

En zyn loome Heer somtyds blindlings onderteekent, waaruit menigmaal

De grootste onrechtvaardigheên spruiten, die goede wetten en lieden krenken.

Van

Van myn' Secretaris heb ik geen reden hem deswegens te verdenken;

Maar liever doe ik zelf alles, opdat myn conscientie my niets verwyt'.

EDELHEIM.

Uw Excellenties denktrant sterkt myn hoop dat, hoe de list hier wrokke en wryt',

Gy u over Wouter ontfermen zult.

URSELLI.

Zo hy onschuldig word

bevonden

Zal ik hem helpen; maar waarom of hy, onverhoord, naar boord wierd gezonden?

EDELHEIM.

Gewis om zyn onschuld. Hy heeft niet verr' van de stad zestien jaar gewoond.

Elk kent hem voor iemand, wiens gantsch gedrag nooit iet oneerlyks heeft getoond.

Als gy hem ziet zult gy straks merken dat hy van geen boeren is gesproten.

'k Zeide u dat ik iets weet..... ð welk eene opvoeding heeft zyn Dochter genoten!

Zy is zeer bevallig. Gy zult haar zien en beklaagen. Hy is gewis

Een man van geboorte... Wat smaad dat hy tot de Galei gevonnisd is!

URSELLI.

Van geboorte! en hier een boer!

EDELHEIM.

ð Ja, zyne Excellentie!

veel tegenheden

Dwongen hem zich dus te verduistren. Dat, en meer niet, heeft hy my beleden.

Ik beloofde te zwygen, maar 't is nu noodig dat het u word' gezegd.

Om kort te gaan; ik bemin zyn Dochter en verzocht haar van hem ten echt.

Hy stemde dat eindlyk toe, en sprak: „'k Zou my nooit daartoe laten beleezen,

„ Maar wy zyn uws gelyken; en eer zulks u blykt, zal zy uw Vrouw nooit weezen”.

Ik juichte van vreugd: de President overviel ons; ik beefde als een blad.

'k Ging heen; 't was gistren middag; 's avonds hoorde ik dat Wouter in hechnis zat.

Uwe Excellentie verschoon' myne achterdocht; maar 'k moet tot myn hartzeer zeggen

Dat myn Neef in staat is om den man een valsche misdaad ten last te leggen.

URSELLI, zich by den tafel zettende.

Hy is een slecht mensch. Terstond op myne aankomst kreeg ik een geschrift, Mynheer,

Dat ik met schrik heb doorlezen. Al 't Distrikt is tegen hem in de weer.

Hy heeft hier geheerscht als een Tiran en schier alle wetten overtreden.

De Justitie is hier gantsch verwaarloosd: maar daar 't hoofd kwynt, treuren de leden!

't Hoofd der Justitie deugt hier niet, en dan is de Raad ook zo; soott zoekt soort.

De Koning zond me om dit te herstellen. 'k Deed zulks reeds aan een ander oord,

Als zyn Stadhouder; en ik wierd, schier afgeleefd, hier met dat ampt beladen,

Maar ik moest gehoorzaamen: myn Docters hadden me ook een reisje aangeraaden

Om myn sukken en een zwaarmoedigheid, die my jaaren lang heeft gekweld.

Schreijende.

Ach! Graaf! 'k had voorheen een' waarden Vriend....
Schoon my zyn dood nog niet is gemeld,

'k Geloof die echter.... 'k Heb hem verloren.... en door myn eigen schuld verloren.

EDEL.

EDELHEIM.

Zo hy nog leeft, zal ik alles gaarne voor u doen om hem op te spooren.

URSELLI.

Ik durf 't niet hoopen; maar zo 't den hemel behaagde dat zulks mogt geschieden....

T W E E D E T O O N E E L.

DE GRAAVEN VAN URSELLIEN EDELHEIM,
een PAGIE.

E PAGIE, tegen *Urselli*.
En boeren meisje, als een Engel, verzoekt om zyne Excellentie te zien.

URSELLI.

Laat haar komen.

EDELHEIM, *nadat de Pagie is weggegaan.*

Dat zal ze zyn daar ik reeds van gezeid heb... Ja; dat is ze.

D E R D E T O O N E E L.

DE GRAAVEN VAN URSELLIEN EDELHEIM,
THEREZIA.

THEREZIA, *den Graaf van Urselli te voet vallende.*

Doorluchtig Heer! 'k Ben de dochter van hem, die op een valsch getuigenisfe

T'onrecht is verwezen. Ach! Zonder uwen bystand is 't met ons gedaan.

De hemel, ons gewisse en 't goed gerucht, waarin Vader steeds heeft gestaan,

Zyn alle onze getuigen voor zyne onschuld.

Och! gy kent

ons: help my smeeken!
Heer Graaf! gy weet het

EDELHEIM.

't Inzicht van zyne Excellentie

is my reeds gebleken.

Theresia! verlaat u op hem.

THERESIA, *tegen Urselli, bitter weenende.*

Genadig Heer.... Wy heb-

ben altyd....

*Zy blyft door 't schreijen steeken.*URSELLI, *eerst ter zyde.*

Ze ontroert my.... Staa op; ik zal alles doen opdat uw
Vader word' bevryd,
Zo hy onschuldig is.

Hy reikt haar de hand toe.

Nu kind; staa op... Is uw Moeder
niet meer in 't leven?

THERESIA.

Ja, zyn Excellentie; maar de droeve vrouw is by myn'
Vader gebleven.

Men sleepte hem 't huis voorby, daar zy in de zykamer
te jammren zat.

't Rammlen der ketenen, waarmee men hem, gelyk de
andren, geboeijend had,

Deed haar naar de glazen gaan.... Welk een tooneel
voor haar!.... Straks vloog zy naar buiten,

En drong door 't volk en de wacht tot by haar' man
zonder dat men haar kon stuiten

Of van hem affscheuren. Toen Vader uit de gevangenis
wierd geleid,

Hield men 'er my tegen, daar my een flauwte overviel
door mistroostigheid;

Maar, schielyk bygebragt, vloog ik myn' Vader na, om
hem nog eens te aanschouwen.

'k Was

'k Was by hem toen 't bevel kwam, dat men met de gevangnen halte moest houën.

Toen greep ik moed: 'k vloog hier heen (en dacht niet eens dat ik myne ouders verliet)

Om u om uw gunst te sineeken. Och! heb toch mée-
doogen met ons verdriet!

Erberm u! *o* Gy zult zien, als gy myne ouders vergunt u te genaaken,

Welk een vloed van bittere traanen,... och! 't moet een hart van steen gevoelig maaken.

Urselli schelt.

VIERDE TOONEEL.

DE GRAAVEN VAN URSELLI en EDELHEIM,
THEREZIA, PAGIE.

G URSELLI, *tegen den Pagie.*
Gebood ik niet dat men zekren Wouter hier zou brengen?

PAGIE.

Genadig Heer!

Daar is al iemand op uit.

THEREZIA, *terwyl de Pagie op een wenk van Urselli binnengaat.*

o Hemel! wat blydschap! myn

Vader komt weêr.

URSELLI.

Waart gy niet by de tyding dat men met de gevangens te rug moest komen?

THEREZIA.

Och! Zyne Excellentie! 'k Was zo verheugd, zo dra als ik maar had vernomen

Dat men niet voort mogt gaan, dat ik straks herwaarts vloog en geen woord meer verstond,

UR

URSELLI.

Wel; ik zal zelf hem verhooren, en 't zal my, vind
ik zyne onschuld gegrond,
Zeer lief zyn.

THEREZIA, vrolyk.

o Uwe Excellentie zal die welhaast mid-
dagklaar ontdekken.

URSELLI, ter zyde.

Een lief schepfel!... ik kan 't niet genoeg aanzien...
'k Weet niet wat bekende trekken...

V Y F D E T O O N E E L.

DE GRAAVEN VAN URSELLIEN EDELHEIM,
THEREZIA, PAGIE.

U PAGIE, even binnen de deur tegen Urselli.
we Excellentie! De Heer President.....

THEREZIA, ontsteld; terwyl Urselli den Pagie
wenkt dat de President moet komen.

Hemel! die
ondeugende Man!

URSELLI, tegen Therezia.

Gaa voor een' poos.

THEREZIA, terwyl Edelheim baare band vat.

Wat mag ik hoopen?

EDELHEIM, baar naar de deur leidende.

Alles wat men

naar billykheid kan.

Terwyl zy den President voorbygaan, ziet Therezia
denzelven met schrik en versoeijng aan. Hy toont
verwonderd te zyn haar daar te zien en nadert
den Graaf van Urselli, terwyl Edelheim van
de deur te rug keert.

ZESDE TOONEEL.

DE GRAAVEN VAN URSELLIEN EDELHEIM,
DE PRESIDENT.

PRESIDENT, zeer eerbiedig tegen Urselli, die
even opstaat en zich na een koele groet we-
der neêrzet.

Uwe Excellentie ontbood my.

URSELLI, intusschen dat de President den
Graaf van Edelheim toornig aanziet.

Mynheer! 'k hoor veel

kwaads u ten laste leggen.

Uw Neef zelf klaagde u aan; derhalven mag ik 't in
zyn byzyn u wel zeggen.

Al de stad, ja dit gantsch Distriect beticht u van grove
onrechtvaardigheên.

PRESIDENT.

Zou de Graaf over my niet klaagen, die met een boe-
ria in d'echt wil treên

Tot sijnnaad van zyn geslacht?

URSELLI.

Hebt gy geen' man, on-
verhoord, ter galei verwezen?

PRESIDENT, ter zyde.

't Ontkennen zal 't veiligst zyn.

URSELLI.

Gy begint grouwlen, en
word van elk misprezen.

PRESIDENT.

Heb ik iemand ter galei verwezen? 'k Weet niet hoe die
man wierd genoemd.

URSELLI.

Hoe nu! hebt gy dan Wouter, den Landbouwer, niet
tot de roebank gedoemd?

PRE-

PRESIDENT.

Zo dat geschiedde, is 't niet door my. Hy bestal my,
en 't bewys was volflagen.

Maar, buiten u om, dacht ik niets te doen.

Ter zyde.

Ik moet 'er

d'Advocaat aan waagen.

URSELLI.

Hoe! President! wie zou hier vonnis kunnen vellen
zonder dat gy 't weet?

PRESIDENT.

De Advokaat Grypert heeft hem verhoord en ligt myn'
naam misbruikt. 't Is my leed.

Urselli schelt.

ZEVENDE TOONEEL.

DE GRAAVEN VAN URSELLIEN EDELHEIM,
DE PRESIDENT, PAGIE.

I URSELLI, *tegen den Pagie.*
Is de Advokaat Grypert hier?

PAGIE.

Hy wacht tot zyne Excel-

lentie.....

URSELLI, *tegen den Pagie, die daaröp been-*
gaat.

Stuur hem binnen.

Tegen den President.

En waarmede zult ge uw versooning tegen al 't volk
van stad en land beginnen?

PRESIDENT.

Ik ben wel in staat my te defendeeren, zo my onrecht
word gedaan.

AGTSTE TOONEEL.

DE GRAAVEN VAN URSELLIEN EDELHEIM,
DE PRESIDENT, GRYPERT.

Zyt gy Grypert? URSELLI.

GRYPERT, *vrymoedig.*
Om uwe Excellentie te dienen.

URSELLI.

Hoe dorst

gy bestaan
Iemand, naar uw goeddunken, ter galei te zenden? nu;
spreek op: laat hooren

GRYPERT, *ontzet.*

Hoe! ik? wat!

Ter zyde tegen den President.

Zo ge 't my op den hals schooft, gaat
ge, zo wel als ik, verloren.

PRESIDENT, *tegen Grypert.*

Snoode! heb ik dat bevolen? zeg.

GRYPERT, *verhysterd.*

Hoe! wat?

Ter zyde tegen den President.

Gy stort my

dan in elend?

PRESIDENT, *tegen Grypert.*

Geene uitvlugten meer!

GRYPERT, *tegen Urselli.*

Uwe Excellentie verschoon my!

de Heer President...

URSELLI.

Die beticht u daarmee.

GRYPERT, *den President met woede aanzierende.*

Hy my?... welään dan; nu zal 'k
alles openbaaren. Den

Den Graaf van Urselli te voet vallende.

Ik bid uwe Excellentie om genaê. Laat uw gramschap my niet bezwaaren.

'k Zal alles melden. De President zond my naar Wouter met dit besluit,

Dat hy zyn Dochter zou afstaan, of hy moest op de galei 't zeegat uit;

En dit is geschied: want wie durft een' President iets weigren?

EDELHEIM, *ter zyde.*

Wat godloosheid!

PRESIDENT.

Logens! Uwe Excellentie zal my nooit schuldig vinden aan zulk een boosheid.

NEGEND E TOONEEL.

DE GRAAVEN VAN URSELLIEN EDDELHEIM,
DE PRESIDENT, GRYPERT, geknield,
PAGIE.

OPAGIE, *aan de deur tegen Urselli.*
Op last van uwe Excellentie is Wouter hier gebragt.

PRESIDENT, *ter zyde.*

Wat

donderflag!

URSELLI, *tegen Grypert.*

Genoeg; staa maar op; 'k zal 't onderzoeken.

Tegen den Pagie, terwyl Grypert opstaat, zich naast den President voegt, en hem zeer vergramd aanziet.

Zeg dat Wou-

ter hier komen mag,

Maar zonder ketens, gelyk ik zei; want hy moet kunnen spreeken in vryheid.

PAGIE.

Hy is reeds ontboeid, en omringd van een' hoop volks,
opgetogen van blyheid.

Hy gaat binnen.

EDELHEIM, *tegen Urselli.*

Een zeker bewys dat eek den man lief heeft: hem volg-
de de halve stad.

TIENDE TOONEEL.

DE GRAAVEN VAN URSELLIEN EDELHEIM,
DE PRESIDENT. GRYPERT, WOUTER,
MARGARETA, THEREZIA, HOUVELD,
binnen de Zaal, LUIKES in de deur.

T HOUVELD, *Luikes tegenhoudende.*
erug, zeg ik.

LUIKES, *nog in de deur en tegen Houveld.*

'k Wil 'er ook in oin veur me Buur
te spreekken, hoorje dat?

*Terwyl Houveld hem nog buiten de Zaal wil
houden, roept LUIKES met luiderstem-
me tegen Urselli.*

Genadig Heer! hy is waerachtig onschuldig.

URSELLI, *tegen Houveld, die dan vertrekt.*

Laat hem dóór: sluit de deuren;

*Ter zyde, na Wouter, die voor zich neérziet,
aangezien te hebben.*

Een goede houding!

WOUTER, *ter zyde.*

Heemel! wat ben ik ontroerd!

MARGARETA, *tegen Urselli.*

Heb deernis met myn treuren!

Ach! genadig Heer! help ons toch!

EDELHEIM, *ter zyde.*

Welk een vertooning!

URSELLI, *tegen Margareta.*

Zyt gy Wou-

ters vrouw?

G

MAK-

MARGARETA.

Ja; 'k ben die troostelooze, die men haar' deugdzaamen
Man ontrooven wou.

URSELLI, *Wouter aanziende; ter zyde.*

Welk een oog!....ach, word my dan door all', wat
ik hier aantref, myn rust benomen!

E L F D E T O O N E E L.

DE GRAAVEN VAN URSELLIEN EDELHEIM,
DE PRESIDENT, GRYPERT, WOUTER,
MARGARETA, THEREZIA, LUIKES,
PAGIE.

B PAGIE, *tot by Urselli genaderd.*
Buiten staat een Jood te kermen of hy by zyne Excel-
lentie mag komen,

Om de onschuld van Wouter te bewyzen.

URSELLI, *tegen den Pagie, die daaröp
vertrekt.*

Hy koom'!

PRESIDENT, *ter zyde, tegen Grypert.*

Nu is

't met ons gedaan.

GRYPERT, *tegen den President ter zyde,
wat schertsende.*

Ja; wie van ons niet gehangen word zal vast onder de
galg moeten staan.

T W A A L F D E T O O N E E L.

DE GRAAVEN VAN URSELLIEN EDELHEIM,
DE PRESIDENT, GRYPERT, WOUTER,
MARGARETA, THEREZIA, IZAK,
LUIKES.

P IZAK, *voortgegaan, tot naast den President.*

ardon! zen Heksellentie! dat ik om jau Wouter zen
honschuld te toonen,

'Ier kom gelooopen, kaik! 't is de waarheid.

PRE-

PRESIDENT, *ter zyde tegen Izak.*

Zwyg, zeg ik;
ik zal u beloonen.

I Z A K, *ter zyde tegen den President.*

Wat helpt dat? 'k Geef 'er niet om. Wat zou ik 'er
meê doen? Ik bin maer ien Jood,

Tegen UrSELLI.

Maer ik bin doch heerlik. Ai! zen Hekfellentie! helf
Wouter uit zen nood.

Ik zag, jau gistren middag heb ik 'et mit men eigen
hoogen gekeken,

Dat de Prefident in 'et 'uis van Wouter een beers mit
geld 'et gesteecken;

Jau; 'y 'et ze er gesteecken, zelfs mit zen handen, in de
deer deur ien gat.

By me leben! 'k zag 'et klaar: 'k 'eb 't gezien mit bai
men hoogen. Jau; veur wat!

'k Was 'er by, toen 'y ze stak deur de gaatje in de deer.

'k Zou 'er niet hom liegen:

En, zo zen Hekfellentie denkt dat de harme Izak jou
staat te bedriegen,

Zo laat de Rabbi kommen; 'k wil 'er op zweeren dat
'y 't zelfs 'et gedaan,

En van hochtend vyf'onderd pistoolen bood, als ik 't
jau niet deed verstaan;

Maer na! 't is beter harm as ryk te weezen deur ien
schelmstik an te leggen.

LUIKES.

Blakftiens! Buurman! dat gaet goed.

MARGARETA.

o Braave Jood!

URSELLI, *tegen den President.*

Wat weez

gy daarop te zeggen?

PRESIDENT.

Dat de smous een guit is.

IZAK, *tegen den President.*

Ien guit, Menheer? Ik bin ien
heerlyk Izrelliet.

PRESIDENT, *tegen Urfelli.*

Een man als ik verdient meer geloof dan die schoft. Men
moest dien deugeniet
De stad uitgeesfelen.

IZAK, *tegen Urfelli.*

A way! zen Genade! ik stae doch
waarhaid te spreken.

EDELHEIM.

Vrees niet, vrome Izak.

PRESIDENT.

Bedrog en logens, bedacht om
zich op my te wreken.

Ik zal 't 'er niet by laten. Die schurk is daartoe om-
gekocht, dat is vast.

EDELHEIM, *tegen Urfelli.*

Nu ziet uwe Excellentie dat men Wouter onverdiend
heeft aangetast.

Gistren by vieren heeft de President met my nog by den
man staan praaten.

't Is een half uur van hier, en vóór vyven heeft hy hem
reeds opbrengen laten.

Een poos na myn vertrek belastte hy myn' knecht vooruit
naar huis te gaan,

Zeggende hem terstond te zullen volgen, omdat de Jagt
was gedaan.

't Is onwaarschynlyk dat de President zich daaröp tot
slaapen begeeven,

En Wouter zonder den minsten verloop van tyd den
dieftal heeft bedreven.

Bewyst dit niet genoeg, zo kan u 't bericht van deezen
Jood daarömtrent

Van alle twyfling ontheffen.

URSELLI.

Nu ; wat zegt gy daarop,
Heer President?

PRESIDENT.

Niets ; want men heeft hier voorgenomen my door list
en geweld te onderdrukken.

LUIKES.

't Is toch ien moers werk dat groote Heeren ook knut-
felen mit boevenstukken.

THEREZIA.

Och ! Moeder ! och ! Vader ! hoe gelukkig komt alles
uit ! Ô Blyde stond !

URSELLI, *tegen den President.*

Ik zie het al te klaar , Mynheer. De klagten tegen u zyn
welgegrond.

Gy kunt voortaan aan 't hoofd van een Justitie Collegie
niet meer fongeeren.

'k Ontflaa u niet slechts daarvan in 's Konings naam ,
maar moet u ook arresteeren ,

Totdat alles is onderzocht. Uw Neef heeft onder uw
voogdy gestaan :

Ik eisch daarvan rekening , die ik met alle uw papieren
na zal gaan.

Gy beloofde aan Izak vyfhonderd pistoolen als hy de
zaak bedekte :

Hy sloeg die af , om een' onschuldigen te redden , wiens
eer gy bevlekte.

Die vyfhonderd pistoolen zullen tot zyn loon hem van
uw eigen geld

('k Zou meer eischen , zo ik 't om uw' Neef niet liet)
heden worden toegeteld.

IZAK.

Vyf'onderd pistoolen veur myn ! zen Hekfellentie ! vyf-
'onderd pistoolen !

't Is te viel. 'k Dee doch maer myn pligt , want , die
heerlikke man ad niet gestolen.

PRESIDENT, *ter zyde.*

't Is om raazend te worden!

URSELLI.

Tegen u, Advokaat, zyn van allen kant
 Meê zeer zwaare klagten ingebracht: en ik weet zo veel
 van goederhand,
 Dat gy voor al uw leven Wouters plaats op de galeien
 zult bekleeden.

*Hy scbelt: de Pagie verschynt, tegen wien
 by vervolgt.*

De Officier en de Korporaal.

*De Pagie vertrekt.*GRYPERT, *Urselli te voet vallende.*

Ach! uwe Excellentie! hoor
 myn gebeden.

EDELHEIM, *tegen Grypert.*

Waar is de beurs, die 'k in de boeijen by Wouter liet
 tot uitgave in nood?

GRYPERT, *bem de beurs overgeevende.*

Ziedaar, Heer Graaf! Daar is ze zo als zy was.

EDELHEIM, *Izak naar zich toegewenkt hebbende.*

Ze is voor

u, oprechte Jood!

Ten blyk van dankbaarheid.

IZAK.

A wai! wat komt men over!
 wat zel ik doch zeggen?

'Zo viel goud! jouw Heksellentie is te goed! kiai! ik
 ken 't niet weêrleggen.

'Sjolim mot jy 'ebben as honze voorvaders... 'k loop te
 post na me wyf.

EDELHEIM, *Izak naroevende.*

Waar woont gy?

IZAK, *aan de deur.*

Vraag doch naar Izak in nommer zes-
 tien in 't Jooden verblyf.

D E R.

DERTIENDE TOONEEL.

DE GRAAVEN VAN URSELLIEN EDELHEIM,
 DE PRESIDENT, GRYPERT, *geknield*,
 WOUTER, MARGARETA, THERE-
 ZIA, LUIKES, HOVELD, *voorään*
in de Zaal, YZERSLAG.

Z YZERSLAG, *Urfelli naderende.*
 yne Excellentie?

URSELLI, *wyzende op Grypert.*
 Neem hem med.

YZERSLAG, *ter zyde.*

De Droes! een Ad-

vokaat! en om te roeijen!

GRYPERT, *geknield, tegen Urfelli.*

Is 'er geen genaë te erlangen?

YZERSLAG, *bem by de arm optrekkende.*

Voort maar, want wy mo-
 gen ons wel wat spoejen.

GRYPERT, *tegen den President.*

Vervloekt moet gy zyn, om wien ik my tot snoode
 practyken heb gekeerd!

En vervloekt het oogeblik, toen ik tot Advokaat ben
 gepromoveerd!

URSELLI, *tegen Yzerflag.*

Voort met hem! sluit hem op een der Galeien aan de
 roeibank in den keten:

Maar beveel eerst dat men by trosselslag al de stad ter-
 stond moet doen weeten

Dat Wouter valsch beticht is.

VEERTIENDE TOONEEL.

DE GRAAVEN VAN URSELLIEN EDELHEIM,
DE PRESIDENT, WOUTER, MARGARETA,
THEREZIA, LUIKES, HOUVELD.

URSELLI, *vervolgende tegen Wouter.*

Naardien gy in het openbaar zyt gehoond, Moet uwe onschuld billykerwyze ook in het openbaar worden getoond.

WOUTER.

Ik dank uwe Excellentie.

MARGARETA.

Welk een blydschap voor ons na de felfte smarte!

THEREZIA, *UrSELLI te voet vallende.*

Laat my uw kniën.....

URSELLI, *opstaande en haar opbeffende.*

Rys op: uw eerbied, uwe erkentenis trest my aan 't harte.

Tegen den President, terwyl by voorwaarts treed.

Men heeft u hier niet meer noodig.

Tegen Houveld.

Geleid den President;

verlaat hem niet;

Verzegel alles in zyn huis.

HOUVELD.

Ik zal zorgen dat uw bevel geschied'.

PRESIDENT.

Ik vertoefde slechts om te zien hoe het hier gaan zou, en naar ik bemerkte, Zoekt elk mynen val, en het is myn Pupil, die myn' ondergang bewerkte,

Die

Die fnaad gaat alles te boven: en zou ik die wraake-
loos dulden? neen,

'k Was liever nooit geboren; ja ik vervloek myn geboor-
te-uur niet alleen,

Maar bovenal dat tydfcip, waarop ik tot President hier
ben verkoren.

In myn jeugd beminde ik goede zeden, totdat my dit
amt wierd befchoren:

Toen fpatte ik uit. . . 'k Word dol! . . . 'k Wil fterven. . .
maar uit fpyt wil ik nog iets beftaan.

Tegen Edelheim.

Want, eer ik den geest geef, fnoode Verrader! zult
gy den dood niet ontgaan.

*Hy fchiet op Edelheim toe met een pook, doch
word door Houveld, Wouter en Luikes weder-
houden en ontwapend.*

MARGARETA.

Hemel!

THEREZIA.

Ik beef.

URSELLI, *tegen Houveld.*

Breng hem weg.

PRESIDENT, *tegen Edelheim.*

Vervloekte! Ochöf ik u maar de rest

mogt geeven!

Wat fpyt! . . . Nu moet ik zonder wraak fterven, maar
zal myn fchand niet overleven:

En myn rustelooze geest, zo men aan de onfterfelykheid
gelooven moet,

Zal u allen zo lang vervolgen, totdat ik myn wraak-
lust heb geboet.

Ter zyde, terwyl Houveld hem voorttrekt.

'k Zal my met vergift dooden.

URSELLI, *tegen Houveld.*

Gy moet hem geen oog-
blik alleen vertrouwen.

VYFTIENDE EN LAATSTE TOONEEL.

DE GRAAVEN VAN URSELLIEN EDELHEIM,
WOUTER, MARGARETA, THEREZIA,
LUIKES.

WELK een mensch is dat!

THEREZIA.

LUIKES.

By me sjan! ik heb em altyd
veur ien guit 'ehou'en.

EDELHEIM, *Theresia naderende.*

Zo straft de hemel de snooden.

THEREZIA, *tegen Edelheim.*

Ach! Heer Graaf! welk
een' angst heb ik geleên?

URSELLI.

Wouter, kom wat nader by.... spreek vry uit: zyt
gy met myn vonnis te vreên?

WOUTER.

Te vreên, zyne Excellentie? zo groot een geluk ken
ik my schier onwaardig,

Al konde ik roemen op myne onschuld. Uw gevoe-
lens waren steeds rechtvaardig,

Dat hoorde ik reeds; doch de eer van u te mogen spree-
ken had ik niet verwacht.

URSELLI.

Hoe meer ik u....

Ter zyde.

Hoe klopt my 't harte!

Tegen Wouter.

Gy zyt, zegt men,
van aadlyk geslacht.

WOUTER, *tegen Edelheim.*

Gy vertied my dan, Graaf?

EDELHEIM.

Ja, Vrind: 'k hield niets voor
zy-

zyne Excellentie verholen.

Men hoort van verre trommelen.

THEREZIA, tegen Margareta.

Moeder! Daar word getrommeld. Nu verneemt elk dat Vader niet heeft gestolen.

Wat ben ik blyd!

MARGARETA.

En ik, myn kind! de hemel heeft myn gebeden verhoord.

URSELLI.

Waar zyt ge vandaan, Wouter?

WOUTER.

'k Denk met zyne Ex-

cellentie uit het zelfde oord.

'k Hoorde althans in myn geboorteplaats dikwils van 't Graaffchap Urselli spreken.

'k Zag nooit iemand, wiens spraak en houding naar die myns Vaders zo wel geleeken:

Ja 'k ontfelde toen ik u zag. Hy moet naar u zweemen, zo hy nog leeft.

Die waarde Man! ach! ik bemin hem nog, hoewel hy my verstooten heeft.

URSELLI, ter zyde.

Zou 't mooglyk zyn?

Tegen Wouter.

Hoe heette uw Vader?

WOUTER, aarselende.

Myn Vader?...

Zo 'k my oprecht zal uiten,
Was... de Graaf van Monlo.

URSELLI, ontfeld.

Monlo!

Hy en Wouter zien elkanderen met oplettendheid aan.
Monlo! Hemel!

hoe diep zyn uw besluiten!

Hy valt Wouter om den bals.

Myn Karel! omhels uw' Vader. Ik ben Monlo.

Wou-

WOUTER, *bem ombelzende.*

Gy! gy Monlo, Mynheer!

Myn hart bedroog my dan niet. Althans dat gy myn
Vader waart wenschte ik zeer.

De Natuur verloogchent zich niet.

MARGARETA, *knielende.*

Waarde Heer! gun my

ook uw liefdeblyken!

THEREZIA, *knielende aan de andere zyde by
Urselli, en bem de hand kussende.*

Dierbre Grootvader! Ik kan niet spreken. De ont-
roering doet my schier bezwyken.

EDELHEIM.

Hoe schoon zyn de vermogens der Natuur als hen de
deugd haar' bystand bied!

URSELLI, *tegen Margareta en Therezia.*

Staat op, kinders! omhelst my.

Tegen Wouter.

'k Heb nu myn' wensch; maar, Zoon!
kende ge my niet?

WOUTER.

Uw naam Urselli bragt myn hart min dan my in twyfel.

URSELLI.

's Konings bevelen

Deeden my myn' naam verandren, toen hy my met dat
Graaffschap wou bedeelen.

Gy word nu de Graaf van Monlo.

WOUTER.

Mynheer! vergeeft uw
goedheid my dan, dat
Ik door de drift der jeugd?....

URSELLI.

Vergeeven? ... ach! Zoon!
'k heb dikwils berouw gehad

Van myne handelwyze, en schreide daaglyks omdat ik
u had verloren:

Doch

Doch ik kon uw verblyf niet ontdekken en 't was me
onmoogelyk 't na te spooren,
Terwyl ge uw' naam verborgt en als een gering Land-
man hier leefde in elend.

W O U T E R.

Ik ben all' myn' kommer vergeeten nu ge my weder
als Zoon erkent.

L U I K E S.

Gantsch bloed! dat is vermemd raer! Wie zag ooit ien
bouwman in ien graef veranderen?

U R S E L L I, *tegen Wouter en Margareta.*

Ik zal voortaan alles doen om u gelukkig te maaken met
elkandren.

Vergeef my, waarde Dochter! al de verdrieten, die ik
u heb verwekt.

Toen de nevel der driften het licht der reden in my hield
overdekt,

Dacht ik als een man van de waereld: 'k zal u nu een
teder Vader weezen.

T H E R E Z I A, *Urselli ombelzende.*

o Myn lieve Grootvader! Nooit word uw goedheid
door my genoeg geprezen.

M A R G A R E T A.

Ochöf by zo veel heils myn Vader ons ook zyn gunst
schonk, zo hy nog leeft!

U R S E L L I.

Hy leeft, en zal zo verheugd zyn als ik dat men u weêr-
gevonden heeft.

Wy zyn allang verzoend. 'k Zal terstond door een Ex-
presse hem mededeelen

Dat ik u en myn' Zoon hier heb gevonden. Hoe zal die
tyding hem streelen!

Hoe zal hem die verkwikken! Ik oordeel van zyn ge-
noegen naar het myn.

M A R G A R E T A.

'k Zal hem dan weêrzien! . . . Dochter, verheug u; uw
moeder zal gelukkig zyn.

Laat

110 DE ADELYKE LANDMAN,

Laat ons naar hem toegaan en hem te voet vallen. Niet waar, Manlief?

WOUTER.

Met reden,

Beminde Echtgenoot!

Tegen Urselli.

Ach, Mynheer! wat vreugd na zo veel wederwaardigheden!

URSELLI.

Zoon! Gy hebt een lieve Dochter. Ik moet voor haar zorgen; dat is myn pligt.

De Heer Graaf van Edelheim heeft my van zyn liefde tot haar onderricht,

En ik meen dat zy daar gevoelig voor is. Laat ons hen gelukkig maaken.

EDELHEIM, tegen Wouter.

Ach! Vader! gy zyt met d'uwen verzoend. Laat my ook tot myn' wensch geraaken.

WOUTER.

Mynheer! ik ken uw deugd en inborst. Wouter, als vader van een boerin,

Deelde in uw gunst, en Karel, de Graaf van Monlo, heeft ook niet in den zin

Zyn telg u te weigren. Zy zy de uwe!

EDELHEIM.

En Moeder, hebt gy daar ook niet tegen?

MARGARETA.

'k Geef met genoegen myn toestemming na gy die myns Gemaals hebt gekregen.

EDELHEIM.

Therezia! Gy zyt immers niet veranderd? Gy mint my nog? niet waar?

THEREZIA.

Wat zal ik zeggen?

URSELLI, *glimlagcbende.*

Niets, Jongkvrouw. 't Zou onnut
zyn: uwe oogen spreekē klaar.

LUIKES, *ter zyde.*

Dat loopt veur myn hier blakstiens mal of.

EDELHEIM, *de hand kussende van Tberesia.*

'k Ben dan de gelukkigste aller menschen.

URSELLI, *de banden van Edelheim en Tberesia
in de zyne vattende.*

De Hemel gunne u al den zegen, dien een Vader zyn
kroost toe kan wenschen!

LUIKES, *na een' diepen zucht.*

Verdord! nou is 't edaen! Was ik ien Graef, ik had ligt
heur Breugom eweest.

Nou bin en blyf ik maer ien boer. Alreê Man! Ik bin
toch bly in me geest

Dat gien verdriet Joffrouw de Graevin Treze of heur
Ouwens nou weêr zel plaegen.

Dat gun ik er wel; maer hoor, Menheer, buurman
Graef; ik heb nog wet te vraegen.

Ik ken heur nou niet krygen; maer maek toch dat ik as
Lakkaei by heur dien.

Bylo! 'k zel er oppassen dat et jou ien lust zel weezen
het te zien.

WOUTER, *tegen Urselli.*

Dees jongling, Mynheer! deed my veel dienst: hy
kwam my altyd helpen in 't werken.

Toen 'k hem een boer schein had hy 't oog op myn
Dochter; maar liet het haar niet merken.

Hy is een hupsch borst. 'k Verzoek dat gy hem een be-
neficietje vergunt.

URSELLI.

Gaarne.

Tegen Luikes.

Vrind! 'k zal u een amptje geeven, waarvan ge
in de stad leeven kunt,

En,

DE ADELYKE LANDMAN.

En, als gy trouwt, daarboven honderd pistoolen om
huisraad voor te koopen.

LUIKES.

Dat 's blakftiens prottegael! Dan zel ik hier mooi op me
multjes kennen loopen.

Goeijen dag nou, Boeren, Koeijen en Geiten! want
Luikes word ien hiel heer.

Wat zel me voogd staen kaiken! Hoe saeraes raer nee-
men de dingen ien keer!

En wie droes had kennen prakkezeeren dat ien smous dut
rad zo zou draeijen?

Die Izak is, bylo! toch moers eerlik dat hy em deur 't
geld niet liet paaijen!

URSELLI.

Veel Jooden lyden gebrek; zodat de armoê hen ligt
dringt tot fieltery:

Dus is 't zeker dat die Natie niet min beklagchlyk dan
bedriegchlyk zy.

Izak stond den proef d'oor dat hy door veel gelds zich
tot niets snoods liet beleezen,

En bewyst dat onder de zynen ook eerlyke menschen
kunnen weezen:

En het voorbeeld van den President, die een braaf jong-
heer was in zyn jeugd,

Gelyk hy roemde en my voorstaat, leert ons dat dikwils
de oefening der deugd

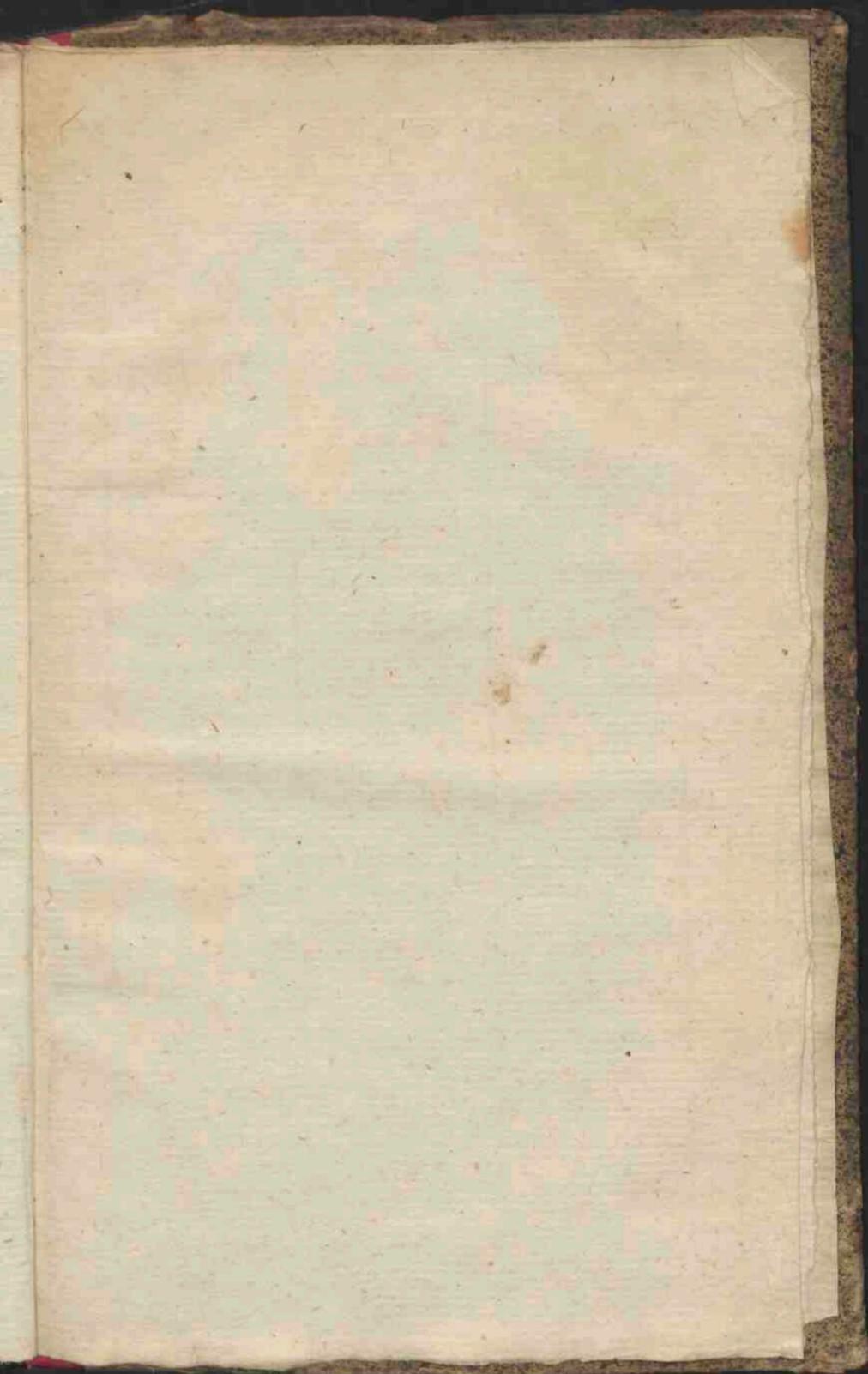
Verwaarloosd word, wanneer men tot zo veel aanzien
of rykdoms is verheven,

Dat men alles mag of meent te mogen doen, 't welk
genoegen schynt te geeven.

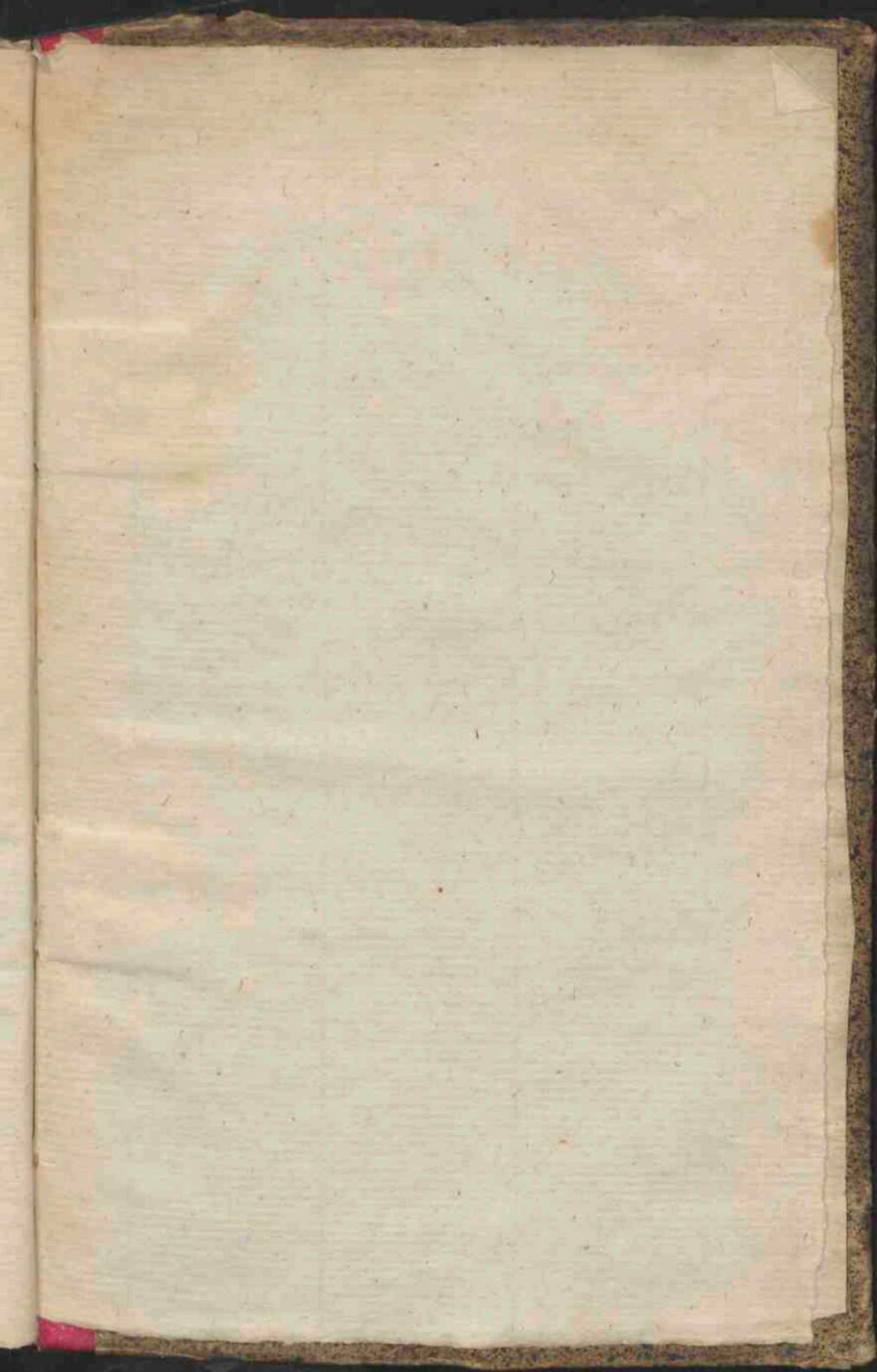
Hoe zeer is zulks te beklagen, terwyl een braaf ge-
moed klaarlyk beseft,

Dat men des te deugdzaamer moet weezen, hoe hooger
't geluk ons verheft!

E I N D E.

THE [illegible] OF [illegible]

09 26